

Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії

Наше слово

Місячник Союзу українців Румунії. XXI рік видання. № 207, вересень, 2011

*І чужому навчайтесь,
Щ свого не цурайтесь...*
М. Шашкевич

Ваш голос

NAȘ HOLOS
ISSN 1220-6296

Головний редактор - Ірина Мойсей
Редактор - Іван Ребошапка
Секретар редакції - Михайло Трайста

Редколегія:

Іван Арделян, Іван Кідещук,
Іван Ковач, Микола Корнищан
Микола Корсюк, Михайло Михайлюк,
Юрій Павліш, Віргілій Ріцько

Адреса редакції:

Раду Попеску, 15, Сектор 1, Бухарест;
Телефони: 021/222.07.29; 021/222.07.37
Телефони/Факси: 021/222.07.37; 021/222.07.55;
E-mail: redactia.nasholos@gmail.com

Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»,
Бухарест, Румунія
Redacția:
Str. Radu Popescu, Nr. 15, Sector 1,
București România

Застереження:

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

Читайте в номері:

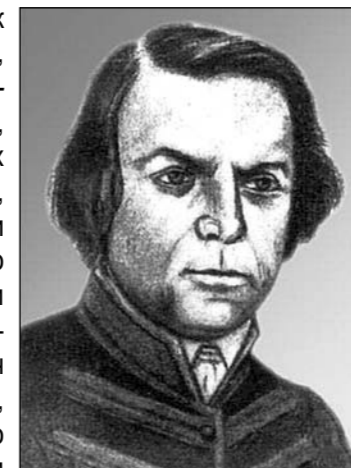
- ❖ *Піонер національного відродження Галичини*
- ❖ *У гостинній Негостині*
- ❖ *Співець рубінових небес*
- ❖ *Меридіани поезії*
- ❖ *Грані нацменшинської імагології*
- ❖ *«Рідний краю!..» Пісні для дошкільнят Юрія Парацинця*
- ❖ *«Задунайська січ». До 20-річчя від заснування*
- ❖ *Між коханням і смертю (Уривок з роману-новели)*
- ❖ *Потойбіччя (Оповідання)*
- ❖ *Лірична сповідь страдницької душі*
- ❖ *Шерго із Кручунова (Бувальщина)*
- ❖ *Як присуджено, так сповниться (Бувальщина)*
- ❖ *Верхньорівнянські співанки*
- ❖ *Дитячі сторінки*
- ❖ *Сторінки гумору*

Іван РЕБОШАПКА

ПІОНЕР НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ ГАЛИЧИНИ

До 200-річчя з дня народження Івана Вагилевича

Одним з «перших будителів народного руху в Галичині», поряд з Маркіяном Шашкевичем (1811-1843) та Яковом Головацьким (1814-1888), Іван Франко уважав Івана Вагилевича (1811-1866), від дня народження якого 2 вересня цього року сповнилося 200 років. В історії української, одночасно і слов'янської культури, вони відомі як «Руська трійця». Їх було названо так, вказує М. С. Возняк (*Історичне значення діяльності Маркіяна Шашкевича, «Наукові записки Інституту суспільних наук АН УРСР», т. 1, Львів, 1953, с. 115*), спольщеними товаришами, які глузували з них, бо говорили по-руському (тобто по-українському). Вони три виступали під прибраними слов'янськими іменами: Шашкевич – Руслан, Вагилевич – Далибор, Головацький – Ярослав, становлячи, так би мовити, ядро гуртка. Крім них, до гуртка належали також брат Головацького – Іван Головацький, Микола Устиянович, Антін Могильницький, Богдан Дідицький, Іван Гушалевиц, Антін Петрушевиц, Северин Шеховиц і ін. У їхньому «молодому віці», оцінював Сергій Єфремов, «ці люди мали себе за цвіт інтелігенції, за проводирів народніх. Слепа доля поставила цих людей на чолі народного руху, щоб вперед вели народ» (Сергій Єфремов, *Історія українського письменства*, Видання друге, с. 333). Очолював гурток здібний організатор і проводир Маркіян Шашкевич, вихованець Львівської духовної семінарії та слухач тамтешнього філософського факультету, на дргому курсі якого він зустрівся з Іваном Вагилевичем та Яковом Головацьким.

Члени гуртка, відзначає М. Возняк, особливо три з них, що становили ядро, «скрізь розмовляли, виясняли, спорили, читали, критикували, говорили про літературу, про народність, історію, політику тощо (...). Трійця домовилася, що кожен, хто вступить в український гурток, має поданням руки та словом честі пообіцяти, що все своє життя працюватиме на користь народу та відродження української літератури в Галичині».

Свідченням такого зобов'язання гуртківців мали становити вписані кожним з них у заведений Шашкевичем альбом заповітний вірш або девіз, за прикладом, поданим очолювачем гуртка Шашкевичем, який першим вписав свій девіз – слова народної пісні «Світи, зоре, на все поле, поки місяць зійде», метафоричне значення яких (поле = неосяйний простір діяльності гуртківців на користь рідного краю) розкривається у його ж вірші «Руська мова»:

*Руська мати нас родила,
Руська мати нас повила,
Руська мати нас любила;
Чому ж мова єй немила?
Чом ся нев встидати маєм?
Чом чужую полюбаєм?*

Спільним же девізом членів «Руської трійці» була пропагована ними ідея, що галицькі «русини» належать українському народові, який має свою історію, мову, культуру: «Нарід руський – оден з головних поколінь слов'янських». Дотримування членами гуртка на практиці такого девізу завдячувалось умілості ватажка Маркіяна Шашкевича, про якого Яків Головацький, наприклад, писав: «Ми поняли його гадку й горнулися до нього, як до старшого соколонька (...), мав бо Маркіян дарованіє научити, перекопати, духа в другім будити, піднести; мав дар відкривати заумерлий талант...» (*Твори Маркіяна Шашкевича, Якова Головацького, Николи Устияновича, Антона Могильницького*, Львів, 1906, с. 144).

Взяту на себе членами «Руської трійці» місію Іван Франко деталізував: «В думках їх, а особливо у Шашкевича, росли і ясніли далеко ширші замисли: витворити одноцільну, полудневоруську мову і літаратуру і при їх помочі воскресити цілу полудневоруську націю до нового життя духовного і громадського» (І. Франко, *Твори в двадцяти томах*, т. 18, с. 257).

(Продовження на 4-ій стор.)

ПІОНЕР НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ ГАЛИЧИНИ

(Продовження з 3-ої стор.)

Хоча, сформована на початку 30-х років, «Руська трійця» внаслідок переслідувань розпалася через кілька років (1837), її діяльність авторитетні дослідники оцінюють як великий, епохальний, навіть революційний подвиг, бо коли вона почала діяти, «Галичина, відзначав С. Єфремов, з національного погляду завмірає цілком. (...) Перші три десятиліття XIX в., коли на Україні покладено міцні підвалини власного народного письменства, в Галичині були цілком мертвим і глухим часом; народ по-старому робив панщину, а інтелігентні русини, сами за себе духовні, говорили польською мовою і з «подлим народом» нічого спільного, oprіч віри, мати не хотіли. Коли й виходили які книжечки, то це були церковні книги, букварі та ще хіба тріскучі оди й панегірики усяким високим особам «славено-росскою», на зразок Семена Полоцького та Ломоносова, мовою, що то має бути мова «мало-русская. (...) Місцева власть у цій справі стояла на тому, що найкраще вчити польською мовою, щоб «не плодити сепаратизму між людьми однієї місцевості, а церковні книги коли не перекласти на польську мову, то хоч друкувати латинським шрифтом, «бо не годиться, мовляв, для хлопа множити нариччя і письма» (Цит. праця, с. 325-326). Отож, перефразовуючи Івана Фрабка, слід відзначити, що перед «Руською трійцею» у «цілком мертвому і глухому часі» (С. Єфремов) стояли не лише нерозв'язані питання мови, літератури і культури, але й «далеко більший і тяжчий» стан «політичний і соціальний, під котрим стогнав-мучився народ. І проти тої страшної сили поважилася виступати «Руська трійця». Тобто, у всіх складових відродження національного єства членам «Руської трійці» довелося бути піонерами чи зачинателями.

Виконання взятої на себе місії молоді ентузіаста, сповнені романтичного настрою, розпочали найпершою для цього потребою – ходінням в народ з метою збирати його пісні, легенди, вслуховуватися в його мову, вчитися в нього мудрості. Фольклорні зони поділено між членами ядра «Трійці» так: Шашкевич (разом з молодшим братом Антоном) збирав фольклор на рідній Золочівщині, Яків Головацький – по всій Галичині, на Закарпатті і частково на Буковині, а Іван Вагилевич – в оклицях Калуш, Стрий, Соколе. На основі зібраних фольклорних матеріалів та оригінальних літературних творів членів «Трійці» появилася 1837 р. у Будимі (Буді, яка до 1872 р. існувала окремо від Пешти) перша друкована на

теренах південноукраїнської України книжка «Русалка Дністровая», культурно-просвітницьке спрямування якої визначено епіграфом із суджень чеського і словацького поета, ученого і культурного діяча Яна Коллара (1793-1825) «Ne z mutného oka, z řuku pilné naděje kvítne» («Не з сумних очей, а рук пильних надія квітне»). На першому місці «Русалки...» стоїть розділ «Народні пісні», епіграфом якого є слова того ж Коллара «Pisně národní jsou nejprvsnější základ osvěty, živel vzdělanosti, podpora národnosti, štít a ozdoba řeči» («Пісні народні є найбільш певна основа освіти, живої ученості, підпора народності, щит і окраса мови»). До появи «Русалки Дністрової» перші публікації галицького фольклору появились у польському виданні «Pielygrzym Lwowski» на 1822 і 1823 рр. та у німецькому «Ruthenische Volkslieder» Вікентія Поля (1829). Помітне місце посіла збірка Вацлава Залеського «Pieśni polskie i ruskie ludu galicyjskiego» (1833), в якій українські пісні подано в польській транскрипції і яку І. Франко назвав «першою ластівкою галицького народного пробудження», бо «аж із неї письменні русини переконалися, що й у них, в устах отсього простого хлопа-панщизняка, живуть пісні та оповідання, котрими можна повелічатися перед світом, живе мова, котру не тільки допускають до книжок, але в котрій чужі люди знаходять дивну красоту, якої неосвічений русин досі не бачив і не розумів» (Іван Франко, *Твори в двадцяти томах*, т. 19, с. 652). Тим більш важливіше, епохальне значення мала поява «Русалки Дністрової»: з цієї першої друкованої у південноукраїнській Україні книжки на повну силу зазвучала жива народна мова поданих в ній пісень (дум і думок, серед яких і вперше надрукована пісня про Олексу Довбуша, якої дуже близькі варіанти побутували донедавна і в Румунії, будучи записані мною і друковані у збірнику «Відгомони віків»; подані також колядки, гагілки та ладкання), яка відкрила нові перспективи для розвитку літературної мови на західноукраїнських землях.

Зачинательським кроком у становленні західноукраїнського народознавства можна вважати передмову Івана Вагилевича до першого розділу «Русалки...» «Народні пісні» – «Предговор к народним руським пісням», в якій, підкресливши єдність українського народу («Нарід руський, один з головних поколінь слов'янських (...), розкладається по хлібородних окресностях з-поза гір Бескидських за Дон»), ідилічне минуле («Святая Русь була селом райських птиць і дивів; ясні небеса одівали ю чистою

опанчею, мир віддихав любов'ю») і його велич та пошанування іншими («Руський нарід був великим і величаним; порозумів, обняв природу, читив і до серця ю пригортав – і був мир, і гаразд, і любов взаїмна»), Іван Вагилевич зовсім правильно відмічає, що в обрядових українських піснях (зокрема західноукраїнських, включно і записаних в Румунії – І.Р.) відображено типічні реалії історичного минулого України, оскільки в них – «так багато згадок о князях, княгинях, о боярах, о єдамашках, о ковальчиках, що кують, і о інших ремісничках, котрих у великій пошані мали», в «думах, (які) суть найпочеснішим образом борючихся і загигаючих стратенців, розцвітає лицарськими ділами буйність», оскільки «муж, закликаний падею, славою або справою народа, лишає родину, що го любила, виплекала, вилеліяла солодкими словами, їде на кровавий пир»; жіночі пісні і думки (назва пісень, *жіночі*, запозичена від сербського фольклориста Вука Караджича, який був справжнім авторитетом для млолодих членів «Трійці...» – І.Р.) «провівають буйною гарністю і зажегненими (палкими – І.Р.) чувствами, пов'язаними з журбою і тугою. Дівочі чувства стеляться в них хрещатим барвінком, крутая рутка узеленяє терновії вінці страсті...». «Любовні пісні, де нема провини туги, провівають гарною любовістю, веселою буйністю, нестямливим веселієм і суть поскочні до танку». Тим же поетичним стилем і уміло визначає Вагилевич і різноманітність рокових обрядів (які «суть на всякое время года») та багатство і специфіку українських обрядових пісень (в яких «не той смуток і горість, що в думках. Півці ними забувають залізне життя і проливають повними чувствами»), яких інтуїтивно Вагилевич вбачає спорідненими з іншими слов'янськими, але найбагатшими і найчудовішими з-поміж усіх (в цих піснях «являється русин істинним слов'яном, не любуючим собі в борбі, лише в тихенькім домашнім гаразді»).

Проникливі й достовірні зауваження Вагилевича стосовно українських хоровадних веснянок найдавнішого походження, в яких зустрічається чимало дохристиянських вірувань та божеств. Підсумкову працю про це Іван Огієнко (Митрополит Іларіон) надрукував 1965 р. (*Дохристиянські вірування українського народу*, Вінніпег, 1965; факсимільне київське перевидання – 1992 р.). А Іван Вагилевич на 128 років до нього писав, що «Пісні обрядові лишилися; чесним, святим віном дідів передхристиянських;

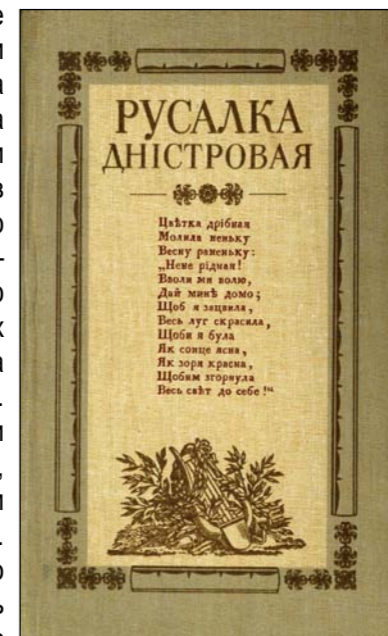
склад їх не теперішній, імена нечувані й незнакомі. В них зустрічаємо багато згадок о богах слов'янських, о раю, райських птицях, райським дереві, о гаях. Самі імена – *ладкання, купайла, коляда, гагілки, русалки* (підкресл. автора – І.Р.) – свідчать тому. Пісні тоті суть золотим послідком щасніших веремей, коли ще сама лише природа промовляла до руської душі, а він (русин) ю сильно нагортав у свої нідра. Тоді дух вививався під небеса, під сонце, місяць і зорі і братався з ними, прикликав їх на землю, прикрасив ними обряди...»

Доповнюючими етнологічно-українознавчими піонерськими доробками Івана Вагилевича є його праці «Гуцули, мешканці східного Прикарпаття» (1837), «Бойки, русько-слов'янський люд в Галичині» (1839), «Лемки, мешканці західного Прикарпаття» (1841), неопублікована монографія «Виведення початків слов'ян від фракко-іллрійців», «Слов'янське свято Коляда» – праця, укладена 1843 р., а опублікована аж 1983 р. під назвою «Народні пісні в записках Івана Вагилевича».

«Русалка Дністровая», по-друге, як писав Сергій Єфремов, «зробилася вістункою нового письменства в Галичині». У другому її розділі «Складання», поряд з оригінальними творами М. Шашкевича та Я. Головацького, знаходиться і віршована казка Івана Вагилевича «Жулин і Калина», яка по суті є романтичною баладою, побудованою на основі гуцульської демонології. З розробкою її теми про нещасне

кохання цікаво у деякій мірі перегукується, пізніше, Михайло Коцюбинський у повісті «Тіні забутих предків»: болісно переживаючи з приводу того, що «проклята розлучниця», яка «розігнала дрібні діти» і насміхалася з його кохання, герой балади на тлі дністрових хвиль бачить свою попередню кохану (подібно тому, як блукаючий Іван Коцюбинського бачить то в одному, то в іншому місці привид загиблої Марічки), але виявляється, що то не Калина, а відьма, яка затягає зачарованого молодика у Дністрові глибини (= це вже інша властива романтичній баладі розробка сюжету). Ця балада, як впливає з листа П. Лукашевича до Івана Вагилевича, очевидно, була написана останнім внаслідок висловленого Т. Шевченком побажання, який, прочитавши йому Вагилевича «Мадей», порадив, щоб західноукраїнський поет описав «народ руський, живучий в Карпатах».

(Закінчення на 6-ій стор.)

ПІОНЕР НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ ГАЛИЧИННИ

(Продовження з 5-ої стор.)

Поема же Вагилевича «Мадей» – це інший приклад його піонерського поступу – поступу зачинателя нової, по змісту романтичної західноукраїнської літератури. Поема сповнена оптимістичного настрою і віри у кінечну перемогу над іноземними загарбниками: хоча безстрашного Мадея, який веде за собою «тисяч гарних легіників», вороги подолали, поет виражає надію й упевненість, що після нього (як, до речі, і в народних легендах про Олексу Довбуша) інші витязі «в Бескидах не дрімать», вони прокинуться і продовжать діло Мадея. Інша фольклорна витока поеми – зображення смерті Мадея універсальною метафорою смерті-весілля: Мадей, подібно румунському вівчареві, західноукраїнському жовнярові чи степовому українському чумакові, наказує зозулі (у перших трьох протагоністів інші адресати): «не кажи рідному сину, що мя укували, лише мене на весіліє на силу призвали; з студеної керниченьки медом напоїли, а під зимну колодоньку спати положили...».

Своїм загальним настроєм, поема «Мадей» нагадує «Слово о полку Ігоревім», з якого Вагилевич запозичає багато засобів художнього зображення, наприклад, упевненості Мадея у здобутті перемоги над іноземними загарбниками:

*Кіньми зорю долиноньку,
Засію стрілами,
Переломлю вражі тучі,
Проллю кров ріками!*

Вплив «Слова про Ігорів похід» зовсім не випадковий. Іван Вагилевич органічно засвоїв цей твір, оскільки саме він уперше в українській літературі здійснив 1836 р. його переклад на українську літературну мову, а це – інший черговий факт піонерських його поступів.

Літературна спадщина Івана Вагилевича не обмежується представленими досі творами. У фондах Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка зберігається його рукописна збірка «Поезії І. Вагилевича» (датована 1835-1841), яка охоплює олітературені польською мовою у дусі «Слова о полку Ігоревім» такі народні легенди, як «Пліснесько», «Добрилів», «Бич», «Дністер» і ін.

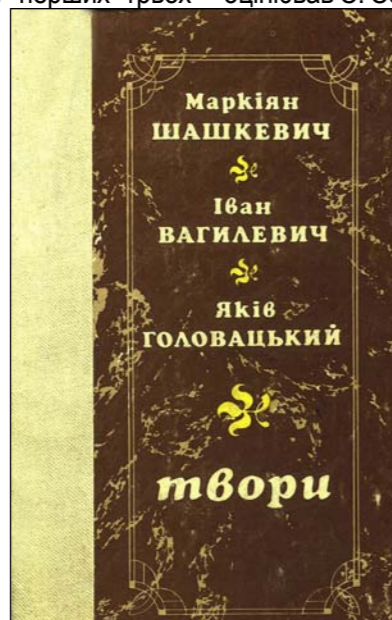
Піонером національного відродження Галичини

Іван Вагилевич був не лише у галузі літературної творчості, а й літературознавчої галузі. Очолюючи (1848 р.) редакцію українсько-польської публікації «Дневник руський» («Dziennik Ruski»), поряд з матеріалами на теми політики, революційного 1848 року, культури і ін., І. Вагилевич опублікував і власні «Замітки о руській літературі», що є першою в Галичині спробою осмислення українського літпроцесу від давніх часів до 40-х рр. XIX ст. – І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, П. Гулак-Артемівський, А. Метлинський, М. Костомаров, Є. Гребінка, Л. Боровиковський, О. Чужбинський, В. Забіла, Степан і Петро Писаревський, Т. Шевченко і ін.

Нарешті, ще один з піонерських поступів Івана Вагилевича. У середині 30-х рр. XIX ст. в Галичині гостро стояло питання мови. В ужитку було, як оцінював С. Єфремов, «страшне «язичіє», неказанна мішанина мертвої церковщини з польщицзною та народною мовою, той «словено-руській язык», що перед тим і на Україні панував по вищих школах». Місцева влада вважала, що найкраще вчити польською мовою. А коли хто-небудь звертався до «руської мови, то, відзначав Єфремов, з цього виходило щось нечуване й ні на одній живій мові неможливе». Поворот до народу і перші літературні спроби висунули питання про народну мову українців та підходящий для неї правопис. У контексті полеміки про ці питання Осип Лозинський виступив із статтю про запровадження польської азбуки у руську (українську) писемність «О wprowadzeniu abecadła

polskiego do piśmiennictwa ruskiego», яка викликала загальний інтерес галичан до свого письменства. На проект Лозинського очолювач «Руської трійці» Маркіян Шашкевич відповів брошурою «Азбука і abecadło» (1836), підтримуючи доречність першої. Слідуючий висхідний крок до вивчення і уведення у суспільний вжиток української мови здійснив Іван Вагилевич своєю «Граматикою малоруського язика» (1844).

На протязі свого недовгого, як і дехто з інших романтиків, життя (55 років) Іван Вагилевич приніс українській культурі значний доробок, який, поряд з доробками Маркіяна Шашкевича, Якова Головацького і інших, становить органічне «кільце» у процесі становлення культури і духовності українського народу.

Богдан МЕЛЬНИЧУК, професор, член правління Чернівецького об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка

У ГОСТИННІЙ НЕГОСТИНІ

«Був серпень нечуваного тембру» – в цій місткій метафорі класика української літератури Юрія Яновського, кинутій на папір у цілковито відмінній від нашої ситуації, якнайповніше вмістилися враження групи чернівчан від недавньої поїздки до Негостини – справжнього оплоту українства на території сусідньої Румунії. Як нам розповідали в цьому селі, тут не боялися викладати українською мовою в місцевій школі навіть у часи чаушесківських гонінь.

Поїздка відбувалася напрочуд сонячної днини, 21 серпня, безпосередньо перед святом української незалежності, на запрошення СУР-у (Союзу українців Румунії). Керував нею багатолітній голова Чернівецького товариства «Україна – Румунія», член Національної спілки письменників України Василь Довгий. До складу делегації входив завідувач кафедри української літератури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та почесний професор Сучавського університету «Штефан чел Маре», доктор філологічних наук Володимир Антофійчук й автор цих рядків. Уже в Негостині ми застали фольклориста і композитора з Кіцманя Кузьму Смалю, котрий перебував тут упродовж кількох днів перед нашим приїздом і мав виїхати додому після нашого від'їзду: він займався підготовкою нового пісенного збірника з творами українців Румунії.

Через густий зелений коридор по обидва боки траси від Чернівців ми швидко добралися до кордону, всього за вісім хвилин (спасибі українським і румунським прикордонникам, а відтак і нашому очільникові) подолали його, а відтак – міст через Серет й опинилися в однойменному містечку, пов'язаному з громадською (директор гімназії та бургомістр в 1909-1918 рр.) та літературною (низка художніх творів, брошура «Тарас Шевченко – поет протесту і лю-

бові») діяльністю українського письменника Сильвестра Яричевського, що знайшов тут і довічний спочинок.

Звісно, не можна було не навідатися на місцевий цвинтар і не вклонитися могилі з написом на пам'ятнику: «Сильвестр Яричевський. Професор. 1871-1918», а відтак не побувати на вулиці його імені та в його родинному будинку, позначеному меморіальною дошкою з відповідним написом, але, на жаль, тільки румунською мовою та без зазначення, що його колишній господар – письменник український.

Його нинішнього власника, письменникового внука Сильвестра Пинзару, ми не застали вдома, але, на нашу втіху, невдовзі підійшла сюди пані Стефанія, інша родичка письменника, яка живе й учителює нині в Яссах. З ласки поважної жінки, ми завітали в колишній кабінет С. Яричевського, де збереглося його бюро (письмовий столик), великий фотопортрет письменника, з якого тиражуються його зображення для видань творів та інші речі. Пані Стефанія люб'язно показує нам альбом з фотографіями, поштові листівки (в т. ч. дуже оригінальне зображення Шевченка-засланця), першовидання багатьох книжок письменника.

(Продовження на 8-ій стор.)

У залі негостинського будинку культури

У гостинній Негостині

(Продовження з 7-ої стор.)

З дозволу його родички В. Антофійчук робить деякі фотокопії. Та водночас думається, що ці речі мали б стати експонатами музеїв – чи то румунських, чи то чернівецьких.

Вулицею С. Яричевського спускаємося до центру містечка, споглядаємо його оригінальну архітектуру, згадуємо українолюбні рядки «Січового батька»:

*Козак-невмирака не паде, не вмере –
і ляцька злоба його не зітре,
ні підлість московська, ні Сибір, ні кнут,
ні давні батьківські провини, ні блуд
не відіють оттого, щоби він іще з,
бо він вже душею і серцем воскрес!*

Це з вірша «Вставай, Україно!» А оце з поезії «Наша слава Україно»:

*Як ту землю не любити,
Таж за неї серце гине,
Ах, для неї тільки жити,
Для вільної України!*

Оскільки заощадили шмат часу при переїзді кордону, то маємо змогу відвідати до початку негостинських урочистостей родину активістів СУР-у, давніх приятелів В. Довгого – подружжя Юрія та Клавдії Пережуків, їхню доньку Юстину. За милою розмовою при щедрому столі, як переконаємося з подальшого перебігу подій, було не зайвим підкріпитися перед здійсненням основної нашої місії.

А відтак – дорога до села, при в'їзді до якого румунською та українською мовами написано: Негостина. Навпроти будинку культури нас зустрічає погруддя Тараса Шевченка, чий постамент підперли барвисті вінки, а при вході до великої, на кілька сот місць глядацької зали – меморіальна дошка із зображенням Назарія Яремчука та словами про те, що він співав тут у 1993 році. Згодом довідуємося, що негостинці

збираються назвати свій Будинок культури іменем Народного артиста України, лауреата Шевченківської премії. Виступав тут і видатний український поет Іван Драч та інші знаменитості.

Із розповідей господарів та гостей Негостини (а серед них – заступник українського консула в Румунії Василь Неровний та перший заступник голови СУР-у, очільник його Буковинського округу Іван Боднар), які прибули сюди раніше, входили, так би мовити, в курс справи, у нинішню нашу місію. З'ясовується, що разом із 20-річчям незалежності України святкується і 60-річчя української культурної діяльності в Негостині.

Переглядаємо виставку матеріалів, пов'язаних із цією діяльністю. На стінах – фотографії, що зафіксували участь негостинців у виставках за п'єсами «Наталка Полтавка» Івана Котляревського, «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка та іншими творами української класики, картини сільських художників. У бібліотеці – краєзнавча література, книги літераторів – вихідців із села та гостей. Серед них бачимо і недавні чернівецькі видання, в тім числі том художніх творів С. Яричевського, підготовлений доцентами університету Оксаною Івасюк і Валентиною Бузинською, тримовну (в німецькому оригіналі та в перекладах українською і румунською мовами) працю про Т. Шевченка, споряджену професором В. Антофійчуком.

У переповненій залі веде основну частину врочистого дійства уродженець села, відомий літератор і фольклорист Іван Кідещук. У співавторстві з Кузьмою Смалем він видав кілька книг, у т. ч. – «Буковина, рідний краю» (Бухарест, 2009) з народнопісенними творами українців Південної Буковини, а на черзі том фольклорних записів з уст задунайських українців.

Професор В. Антофійчук зробив на святі вельми приємний подарунок І. Кідещуківі: вручив сигнальний примірник виданої напередодні в Чернівцях його книги «Клич висот», укладеної з творів художньої прози та статей наукового і публіцистичного характеру. Книга відкривається передмовою чернівчанина, а ще має присвяту

батькам автора, що навчили його «шанувати рідне українське слово».

Вітаючи аудиторію зі святом, чернівчани дарують негостинцям власні книги: В. Довгий – збірник п'єс «Колесо» та роман «Розсекречений об'єкт», автор цих рядків – навчальний посібник «Українська поетична шевченкіана», виданий у співавторстві двотомник «Письменники Буковини», а також біобібліографічний покажчик «Олекса Романець» зі своєю передмовою.

Звучить поетичне слово, привезене з Чернівців. А Юрій Павліш із Мараморощини читає триптих, звернутий до української незалежності, з думкою: «І віримо, що й у нас вірять на Україні». Михайло Волощук із Негостини веселить публіку гумором із щойно виданої у Бухаресті збірки «Розумний папуга».

Автор низки оригінальних книжок лірики Іван Козмей із села Калінешти не читає віршів, а розповідає про те, що в чернівецькому «Букреку» готується до друку двомовне видання Шевченкового «Кобзаря» з його румуномовною версією цієї священної для кожного українця книги.

Увінчували ювілейні урочистості в Негостині виступи вокально-хореографічних ансамблів.

Перед виступом першого з них, «Негостинські струни», його керівник Микола Майданюк нагадав, що ансамбль також ювіляр: йому виповнилося десять років. З немалим успіхом виступав у Румунії та в Україні, в т. ч. на Чернівеччині. В кінці 2007 року наша обласна держадміністрація нагородила колектив 18-ма дівочими концертними костюмами. Ансамбль показував своє мистецтво і на сцені палацу «Україна» в Києві, завоював нагороди на міжнародному фестивалі.

Ось і тепер під мандоліновий передзвін звучить виконувана там українська народна пісня «Ой у полі нивка», а також низка інших: «Ой чий то кінь стоїть», «А зорі, а зорі...», «Ой на горі цигани стояли» тощо, румунська – «Хто не любить любити», а ще – у сольному виконанні Андрія Федюка – «А я все дивлюся». Лунає імпровізація «Многая літа панові Майданюкові». А його є за що величати. Вже після концерту я почув його спомин з Києва. Вражені організованістю та акуратністю Майданюкових підопічних, москвичі запитали його: «А как вы наказываете их, что они такие послушные?» Керівник негостинців відповів:

Танцювальний ансамбль «Негостинка» заповнив глядачів

«Караю оком і жартом». Ось така педагогіка!

Далі брали залу в полон «Голоси Негостини» – вокальний ансамбль жінок різного віку, танцювальний ансамбль «Негостинка» у складі юнаків і дівчаток у барвистих українських строях. Танцювали вони неповторно. А це був їхній дебют, як і їхнього керівника, румуна за національністю, Валентина Вледжі.

«При таких дітях ми ніколи не постаріємо!» – не стримував захоплення Іван Боднар, перший заступник голови СУР-у, головний координатор торжеств у Негостині. І додавав: «Ми святкуємо Україну в Румунії, бо ми друзі». З ним солідаризувався Віктор Семчук, голова Ботошанського відділу СУР-у. А Вікентій Ніколайчук із Радівців побажав, аби Негостина залишалася центром української духовності в Румунії.

Ми також такої думки після негостинських зустрічей, сповнених неповторного тембру.

Фото Володимира Антофійчука

Володимир АНТОФІЙЧУК

СПІВІЩЬ РУБІНОВИХ НЕБЕС

29 серпня виповнилося 65 років видатному громадсько-культурному діячеві, визначному українському письменникові Румунії, щирому і відданому другові України Іванові Ковачу. Його офіційний і неофіційний послужний список представляє колоритну творчу особистість, яка завжди у вирі подій – державних і міждержавних, літературно-мистецьких і освітніх. Адже він – член Спілки письменників Румунії і Національної Спілки письменників України, видавець і редактор багатьох книг, кореспондент радіо «Свобода» («Вільна Європа»), власкор Національного агентства преси «Укрінформ» та Національного радіо України, один з ініціаторів заснування Союзу українців Румунії, багатолітній радник Міністерства виховання та досліджень Румунії з питань освіти українською та іншими слов'янськими мовами, очільник часопису «Вільне слово». Зрештою, усіх його посадових і громадських обов'язків, мабуть, навіть за найретельніших старань не злічити.

Понад десять літ тому, під час свого першого навчально-наукового візиту до Сучавського університету ім. Штефана чел Маре, в місцевій бібліотеці я натрапив на незвичну, як для поетичних збірок, квадратного формату книжку. На титулі значилося: «Іван Ковач. Зав'язь. 1978». З фотографії, уміщеної на другій сторінці обкладинки, дивився вродливий юнак із акуратно зачесаним назад буйним волоссям; білосніжна сорочка, пов'язана краваткою, виказувала його вроджену інтелігентність і делікатність. І раптом котрась сторінка із розкішно широкими полями несподівано потужно вдарила в серце строфою про «червонооку вишню»:

*Вітри січуть її, січуть
на крові дрібненькі грінки
і чухають коні вороні
вже гриви гривасті свої
об гілля крихке та росою набите...
І мерзнуть тут птахи шпильчасті,
земним притяганням падучі,
і сонце розплавлює мідь нам ув очі.*

Це була, як з'ясував згодом, не дебютна книжка.

Уперше поет голосно заявив про себе великою добіркою віршів у альманасі «Ліричні струни» (1968), спорядженому Євгеном Мигайчуком. У передмові до нього іменитий критик відзначав, що творчість Івана Ковача формою і змістом «відповідає поезії нового покоління». А це був час, що дав світовій літературі цілу плеяду неперевершених майстрів слова: в Румунії – Нікіту Стенеску, Маріна Сореску, Йона Георге, Чезара Балтага, Йона Александру, а в Україні – Івана Драча, Ліну Костенко, Дмитра Павличка, Василя Симоненка та інших шістдесятників.

Перша збірка Івана Ковача «Поезії» (1972), за одностайним визнанням критиків, стала переломним явищем в українській літературі Румунії, засвідчивши її перехід від традиційного до модерного письма, сходження на новий рівень наймодерніших мистецьких віянь у загальнорумунському та материковому українському контексті. Цю особливість підтвердили і наступні збірки Івана Ковача – «Рівнодення» (1975), «Зав'язь» (1978), «Диво» (1981), «Життя без ком» (1985), «Остаточні світанки» (1988), «Забороговані ранки» (2000), «Глісандо» (2001) та ін.

Витоки поезії Івана Ковача легко віднаходяться в народнопоетичній стихії. Зрештою, фольклорні мотиви, образні засоби, інтонації, ритми вловлюються і в сучасній творчості митця. Вони органічні, бо змалку разом з українською класикою увійшли в його свідомість, стали часткою багатобарвного художнього світу. Так, змістова структура «Балади про покритку» (а цей жанр із-поміж інших найчастіший у творчості поета) засновується на традиційному в українському фольклорі й літературі сюжеті. Водночас Іван Ковач уводить у твір ще й народне повір'я, яке завдяки містким метафорам мінімізує оповідь, лаконічно передає драматизм долі зведеної дівчини («накувала зозуля розтулену рану») й увиразнює трагізм її ситуації («за руку тримала свою безнадію»). Одним майстерно вжитим словом молодому авторові вдалося розкрити всю складність переживань покритки, яка з народженням дитини, відчувши тягар ганьби й людського осуду, втратила будь-яку життєву перспективу. І в інших

компонентах сюжету балади – кульмінації і розв'язці – поет теж свідомо уникає багатослів'я. При цьому він уміло послуговується традиційним для цього жанру фантастичним елементом – прийомом метаморфози: «А дівчина на мості вербою ставала». «Балада про покритку» відзначається і чітко організованим сюжетним ладом. Кожен із її трьох катренів послідовно замикається у стислий подієвий ланцюг, що в свою чергу забезпечує експресивність малюнка й посилює наростаюче відчуття тривоги, поступово підводить читача до розуміння логіки вчинку безталанної матері. У заключній строфі концентрується найвища емоційна напруга твору, яка передається рядками з ледь помітним натуралістичним відтінком: «набубнявіли води, проковтнули час / (з моста впала верба, м'ясо дно задзеньчало)». Враження від «Балади про покритку» було б неповним, якби не згадати про образ-символ червоної хустини, який у творі сприймається неоднозначно: з одного боку, він уособлює заміжжя дівчини, яке стало для героїні Івана Ковача недосяжним, а отже, залишилося нездійсненою мрією молодої людини, стало причиною її трагедії; а з іншого, – її колір (барва кохання і водночас барва крові) підкреслює пристрасть людських почуттів, яку тяжким боєм залишило після себе марно страчене молоде життя. Такою глибоко асоціативною і рідкісно багатого вишуканими метафорами видається мені «Балада про покритку», і було б зайвим так багато говорити про неї у ювілейній статті, якби вона значною мірою не розкривала неповторності художнього світу її автора.

Внутрішнє багатство, експресію думки і високу естетику поезії Івана Ковача організують несподівані метафори й порівняння, засновані на оригінальному сприйнятті світу в дивовижних картинах-образах: «половіс жмут акацій, наче сум», «три берізки вигинають при дорозі вечір», «медом висвітлився гай», «на скалки розпалася ніч», «гупає місяць об скло твоїх віч», «клени скрегочуть болінням вогню», «дикий півень висить на місяці кров'ю». Поезії Івана Ковача властиві інтелектуальне начало, конденсація художньої думки, вивіщення надлогією та емпіричною реальністю, шукання виражальних засобів у підсвідомому прояві. Ці та інші прикметні риси стилю поета відбилися у чудовому вірші «На дзвіниці» із збірки «Зав'язь», який чарує експресією вислову та загадковістю сюрреалістичних образів:

*На дзвіниці висів місяць –
без умов,
сови випили той місяць,
наче кров.
А об небо бився сокіл,
мов огонь,*

*а той сокіл був не сокіл, –
кулі грань.
Ой, чом гори нависають,
наче сні,
чом, ой, пашу сонця крають
солов'ї?
Чом роса в повіки ллється
лоскотом?
Чом з грудей брунькує-тчеться
явором?*

Іванові Ковачу здебільшого властива імпресіоністична манера письма. Суб'єктивні враження і спостереження, мінливі почуття і переживання часто густо постають чудовими картинками природи, як, зокрема, у цьому вірші:

*Нічого, нічого,
нічого! –*

*лиш зойки
довкола в долині.*

*І берега жили
сумного,*

*змальовані
кров'ю калини...*

В арсеналі Івана Ковача невелика кількість жанрів, якими він послуговується постійно. Серед них домінують ліричний вірш і балада. Інколи поет вдається до тих видів творів, які в сучасній українській літературі трапляються нечасто, як, приміром, колискова. Справжнім поетичним шедевром наслідуюся назвати вірш такого жанру під назвою «Дзвінь-дзелень!», уривки з якого пропоную увазі читачів:

*Спи, дитинко біла, наче сонце,
спи, бо ніч чатує на твій зір, –
бачиш, присмерк дивиться в віконце
і хропе ведмежо дикість гір...*

*Спи, дитинко рідна, наче сльози,
спи, бо в стіни кігті вп'яла ніч,
пустотливий кіт у верболози
поволік невиспаний свій клич...*

*Спи, дитинко, поки півні білі
сонце викукурають, день,
спи, бо місяць випирснув, мов спілий,
гроноп'яний, хитрий дзвінь-дзелень!...*

Особливістю поетичного світу Івана Ковача є його постійний, безупинний рух, змінність, розвиток. Це поет, який не створює закріплених віршових канонів, а постійно йде до неосяжних обривів досконалості, творючи власні секрети поетичної творчості.

(Продовження на 12-ій стор.)

СПІВЕЦЬ РУБІНОВИХ НЕБЕС

(Продовження з 11-ої стор.)

У його доробок останнього десятиліття потужним струменем увірвалися молитовні інтонації. Особливо це показово для його найновішої поетичної книжки «Потойбіч рубінових небес» (2009). Неважко помітити, що молитовна забарвленість віршів Івана Ковача йде від суто містичного почуття, безмежного благоговіння перед величчю Творця, щирого прагнення наблизитися до досягнення Його краси й гармонії.

Заманерою світосприйняття Іван Ковач – романтик. Тож небо – не випадково улюблена поетова стихія, яка постає у своїй мінливій сутності кольору й форми в багатьох його віршах. Рубіновий тон, стверджують дослідники, символізує любов і вогонь, військову доблесть. Проте, вважаю, в поезії Івана Ковача рубінова барва має значно ширше філософське й художньо-смісловне наповнення. Це знак вранішнього і вечірнього неба – одвічного космічного циклу, а відтак і код земного ритму людини, який відкриває призначення і сенс буття окремого індивіда і визначає зв'язок його духовного світу із таїнствами Неба.

Коли мова йде про Івана Ковача як поета, то не треба скидати з терезів і його прозу, надто ж у статті спеціального призначення. Має цілковиту рацію Михайло Михайлюк, коли стверджує: «Щоб зрозуміти прозу Івана Ковача, навіть захопитися нею, треба неодмінно добре знати його поезію, він бачить дійсність очима поета, у новелах вага ліричної емоції – найголовніша і визначальна з художнього кута зору». У справедливості наведеної сентенції переконається кожний, хто прочитає прозові книги «Явір, що в полі одинокий» (1974), «Чуга» (1976), «Оранжева балада та інші новели» (2006). Я ж виокремлю ліричну повість «Чуга», в центрі якої – молода людина, що шукає свого життєвого прихистку і на тому шляху зазнає перших радощів і прикрощів. Але за будь-яких поворотів долі відчуває в собі постійну потребу повертатися до рідної оселі, де завжди знаходить велику втіху від спілкування з дорогими їй серцю людьми, черпає фізичні і духовні сили в навколишньої природи. Найбільша її насолода – відвідина горбистої місцини, до підніжжя якої туляться сільські хати: «Ранок... Багрянний такий ранок!.. Завітав в улоговину села, оточеного зеленим золотом шестигорбі Чуги, як серце грудьми. Сонце вже зійшло. Це вже, мабуть, його особиста, яка б не чудна, справа. Деревя одяглися у весну, як в недільну вишиванку. У очі набивається світло, рятуючись наче від свіжого, легенького вітру. Виходжу з хати, ставлю острішком долоню над очі і позираю у вись».

Літературно-критичні статті – то окрема грань письменницького таланту Івана Ковача. Протягом останніх років він публікує в «Нашому голосі» під рубрикою «Сміються, плачуть солов'ї...» роздуми про українську класичну й сучасну літературу. У своєрідних «портретах-просвітліннях» (жанрове визначення самого їх автора!) постають у найхарактерніших творчих рисах Тарас Шевченко й Іван Франко, Павло Тичина й Микола Бажан, Василь Стус і Василь Симоненко, Ігор Калинець і Борис Олійник, Іван Драч і Микола Вінграновський, Павло Мовчан і Мойсей Фішбейн, Михайло Ткач і Володимир Вознюк та ще ціла низка майстрів слова. Професійно влучні літературознавчі спостереження – в нагоді став добротний фаховий вишкіл на українському відділенні Бухарестського університету – підкріплюються добірками творів письменників. Тож запропоновані читачеві літературно-критичні матеріали, що вийшли окремою книгою в бухарестському видавництві 2010 року, справедливо іменувати навчальним посібником, який на правду, за визначенням його ж укладача, «стане корисним як учителям й учням старших класів, так і студентам, відповідь смакам усього гетерогенного читача».

На порозі свого нового життєвого рубежу романтично заангажований Поет весь у роботі й турботі про все довкола суще. Оце, зізнався мені, заходився писати книгу про своє рідне село, яке «серцем завжди затуляв у негоду». Певен, воно постане у своїх нових, раніше незбагнених іпостасях, бо ж бистрі коні часу вже не раз промчали над його принашклими дахами й лунко відгукнулися на шестигорбій Чузі. Бо ж Поет завжди в чудовій формі, готовий до нестримної ходи назустріч сонцю, назустріч новому дню, назустріч людям, задля яких і знаходить снагу для творення прекрасного. Зрештою, таємницю свого мистецького неспокою він відкриває віршем:

Увечері зблякло
світіння.
Стоїш
на порозі,
мов свічка.
Іду
і дивуюсь,
що знову
під стріхою ночі,
спопелілою,
Господь Бог змайстрував
біле диво.

Тож, дорогий Друже, високого Вам творчого лету на мноїї і благії літа!

Іван КОВАЧ

«РОДИСЬ, РОСТИ-РОСТИ, ЛЮБОВЕ, В МЕТАФОРНИХ РАНАХ...»

В ОТОЧИНІ КОМПОЗИЦІЙНІЙ

Ти не журись, не бійсь
експериментальної
любві,
не тужи за
сусідським коханням,
не бійсь самої себе
й оточини вузької,
антикварної
й композиційної...

ЯК ТИ ОБЕРНЕШЯ ГУСТИМ МОРОЗОМ

Невпевнений, замовкну, –
заволодію ранком
і полудневою жарою.
Боюсь лише, що зникне вечір
теплесенький,
світлесенький,
як ти обернешся до віч моїх
густим-густим морозом...

ХМАРИНОНЬКО МОЯ, РИБИНОНЬКО МОЯ

Неспокій з тобою,
неспокій з жіноцтвом, –
такий легковірний,
такий легковажний,
мов хмара-хмаринонька,
в якій зазимував
рубіновий метелик.
Хмаринонько моя,
рибинонько моя,
обійми ти його
тепленькими руками
й віддай мені пройдисвіта назад
прарідним світлечком...

ПОЛАМАНІ РЕБРА НЕБЕСНІ

Обгороджені моєю любов'ю,
спадають тривожними

маками і прагнуть
упасти заляклыми
на шовкову траву
і в жито зелене
(без порятунку!)
поламані ребра небесні...

КОКЕТЛИВИЙ РАНОЧОК, ОТОЙ ТЕЛЕГРАМНИЙ

Ранку, мій раночку,
кокетливий мій,
воскресай і радій,
будь сенсом-струною,
будь пристрасним
та водогласним,
не похоронним, а виразним,
немов у безмежній надії,
кокетливим й отим
телеграмним, – не про смерть,
а про радість насущну.
Кокетливий раночок мій
відчув свою слабкість
і щез на таксі, засклений фіранком,
як щезають заляклі та мстиві...

ЯК СПАЛЕНІ ДУХИ

Вижив і бурхнув пристрасно він,
й кинувсь через вікно,
відчинене великодушністю.
Заволодів собою в потойбіччі,
запалюжений, нервний, гей,
як спалені духи...

СПІТНІЛИЙ ФІОЛЕТОВИЙ ВЕЧІР

Повішений на гілці,
ще кивнув оком
на мене
спітнілий
фіолетовий вечір, –
зачинився в собі
таким молодим,
таким іронічним...

РОЗГУБЛЕНІСТЬ З БЕРІЗКОЮ

Це не та твоя розгубленість,
це не та, це не та.
Вона надійде, коли звір
у вікні загориться серцями,
коли звір у вікні зареве
не тим вітром,
не левом,
не людиною, не людиною,
а берізкою...

НЕМОВ-НЕНАЧЕ В ЛАБІРИНТІ

Коли небо розбилосся склом,
ти гадала, що світу кінець,
що Суду Страшному пора.
Та ні, бо то лише сп'яніла,
задубіла та пережита
Вічна Пам'ять
і Вічність.
Немов-неначе в лабіринті...

ПОХМУРА ОСІНЬ (НІ ПАРИ З УСТ)

Дивуюся-чудуюся,
чому вона, та осінь
туристична, така
жалюгідна, ніяка.
Така легковажна й бентежна,
не наша, не наша,
а чужа проститутка, –
компартійна, спокійна
й далеко покійна,
та наша осінь,
яка пливе, пливе
верблюдом
понад світом,
та наша осінь,
мов колір погнутий,
жорстокий, як дріт,
в словесності хмари.
А ти родись,
рости-рости, Любове,
в метафорних ранах –
інтриганської осені...

Павло РОМАНЮК

МЕРИДІАНИ ПОЕЗІЇ

Досить було одного дзвінка від мого давнього знайомого – поета з Чернівців... і мрія сповнилась. Я знову ступаю по бруківці історичного міста, спускаюсь до скверу, де статуя Міхая Емінеску стоїть в зажурі, йду далі, де новоспоруджений пам'ятник Тараса Шевченка здіймається у вись величаво на фоні синюватих стін чернівецької мерії, де під вечір має розпочатись зустріч з Поезією...

«Я знаходжу щось подібне до мови, – нематеріальне, але земне, терестричне, щось колоподібне, що через обидва полюси повертається само до себе і при тому – як це не смішно – навіть перетинає троп(ік)у: я знаходжу... меридіан» (Пауль Целан) – під таким мотто 2-4 вересня проходив II Міжнародний поетичний фестиваль «MERIDIAN CZERNO-WITZ». Подія у мистецькому світі України – грандіозна! На фоні всіх тих фестивалів, які мало не щодня хвилюю котяться її просторами, цей фестиваль вирізняється масштабністю у всьому. Як на лише другий випуск заходу, складається враження, що організатори вже «зуби з'їли» на цій справі. Кількість учасників і гостей, локацій, подій (презентацій, відкриттів, зустрічей, концертів, вечірок і т. д.) перевищила рамки уяви. Під час відкриття фестивалю його президент Святослав Померанцев привітав учасників і гостей та подякував за те, що «приєдналися до амбітного, відповідального та цікавого історично-лінгвістичного експерименту...». Мета фестивалю – популяризація українського слова в державі та у світі, відкриття нових імен і повернення Чернівців на культурну мапу Європи.

Письменники, музиканти, відомі митці і початківці, представники ЗМІ з України, Німеччини, Австрії, Швейцарії, Молдови, Польщі, Румунії, Франції, Ізраїлю, Великобританії, Росії з'їхались у столицю Буковини в ці перші дні лагідного вересня.

Почувши оголошення про учать в Фестивалі поетів з Румунії і Молдови, долучаюсь до них, знайомимось, обмінюємось враженнями, візитками, журналами, збірками... Так дізнаюсь

про Тимішоарського поета і журналіста Роберта Шербана, який зразу зізнається: «Я опинився на Фестивалі, отримавши запрошення електронною поштою. І сам здивувався, як мене знайшли, але прибув до славного міста, де жив і творив Міхай Емінеску...» Вірші Роберта Шербана звучали прекрасно у перекладі Чернівецького поета Анатолія Вієру, як і вірші поета з Молдови Грігоре Кіпера, який, жартуючи, сказав: «Наші виступи запланували одразу після поетів з України... Це, мабуть, тому, що ми їхні перші і справжні сусіди...».

Неможливо було взяти участь у всіх подіях, які відбувалися в рамках фестивалю протягом трьох днів. До того ж, дійства збігалися у часі, тому доводилось вибирати, або просто бігати від одного місця до іншого з надією зачерпнути хоч трохи інформації і вражень. А вибирати було з чого: поетичні читання, дискусії, лекції, мистецькі виставки, театральні та музичні перформанси, презентації книг, відео поезія (була влаштована апаратура з відеопроєкцією на стіни будинків), зустрічі, знайомства, спілкування, багато цікавих навколопоетичних подій. Так званими «особливими подіями» фестивалю стали етно-дискотека від Олега Скрипки і його ж спільний з Лесем Подерв'янським проект концерт-вистава «Гуманісти», а також участь Сергія Жадана із «Собаками в космосі», виставка кінетичних скульптур Андре Пашалика... Тахібавсе перелічиш! І, звичайно, особливий інтерес викликав один з хедлайнерів фестивалю – письменник Юрій Андрухович (у шоу-бізнесі хедлайнер – окраса програми, найочікуваніший учасник). Митець відповів на запитання журналістів, розповів про творчість і розповів про нову книжку «Лексикон інтимних міст», офіційне представлення якої буде 11 листопада в Києві, а 14 листопада – в Чернівцях, де автор і підписав на днях видавничий контракт. З Юрієм Андруховичем я мав розмову... – три роки тому я передав йому літературний Баямарський журнал «Норд», який надрукував мій переклад його поеми «Стас Перфецький повертається в Україну». Юрій Андрухович пригадав, як я

передавав йому запрошення на Сігетський поетичний фестиваль «Серіле «Нікіта Стенеску» де ла Десешть», на якому 1998 року він не зміг взяти участь. Але, незважаючи на це, директор фестивалю надрукував поему Андруховича в фестивальному журналі «Мармація».

Ще одною окрасою поетичних зустрічей став відомий письменник Олександр Ірванець. Його поезія – сатирична, лірична, відверта – викликала шквал емоцій та оплесків. Реакція слухачів ще раз довела, що й сьогодні справжній поет може зібрати повні зали і зірвати бурю почуттів.

Дуже цікавим був виступ на поетичній вечірці Хаїт Гроссман. Ця поетеса-красуня з Ізраїлю настільки майстерно читала власні поезії, що рівних їй на фестивалі не було.

Цікавими для присутніх виявилися і незвичні поезії у ритмах танців: автор в дуеті з іншим читцем декламували тексти таким чином, що в їхньому читанні відчувался танцювальний ритм. Учасники фестивалю були свідками не одного поетичного експерименту, що з особливим захопленням сприймалося любителями версифікацій.

Окрема увага на фестивалі «Meridian Czernowitz» приділилась молодому поколінню поетів. І хоча, за словами директора фестивалю Святослава Померанцева, заявок на участь у молодіжній сцені подалось багато, для виступу було обрано лише одинадцять поетів. Для відбору, за словами Померанцева, використовувався принцип «гарного смаку»: «Наш фестиваль не претендує на об'єктивність. Якщо хтось із поетів потрапив на фестиваль, а хтось – ні, це не означає, що хтось гірший, а хтось кращий. Просто такий у нас смак, а смак у нас гарний».

Святослав Померанцев підкреслив, що в першу чергу вважає свій проект «історико-лінгвістичним експериментом», мета якого – «повернення Чернівців на культурну мапу Європи». У свою чергу, український письменник Юрій Андрухович, який зізнався в «особливо ніжному ставленні» до фестивалю, вказав на важливість «Meridian Czernowitz» для розвитку не лише Чернівців, а української культури в цілому: «Таких міжнародних культурних подій завжди не вистачає. Мається на

Павло Романюк і Юрій Андрухович

увазі не пострадянський, а європейський простір, і цей фестиваль має дуже яскравий західний вектор».

Все було цікаво на фестивалі, не все було прийнятно чи зрозуміло через різноманітність і накопиченість перекладених інформацій, але враження – найкращі, знайомства з новими поетами різних країн – перспективні, досвід – збагатився. Чернівчани – митці Буковини, з якими з'явилася нагода продовжувати творчу співпрацю – дуже цікаві і душевні люди. Залишається тільки подякувати організаторам і партнерам II Міжнародного поетичного фестивалю «MERIDIAN CZERNOWITZ» за колосальну роботу і побажати зробити наступний таким же цікавим і змістовним.

...і настав час розставання з центром Європейської поезії – з Чернівцями... Автобус прямував через Івано-Франківський перевал, до Рахова, де і цього року відбувся знаний на весь світ Фестиваль бринзи. Хотілось побувати і там, але, найбільший ворог людини Час не дозволяв...

Завершуючи, хочу згадати рядки з мініатюри «Американська кухня» учасника Чернівецького фестивалю, поляка Богдана Задури:

«Якби ти писав для слави Божої, а не своєї,
То мав би також і фінансовий успіх,
Каже вона, не прочитавши
жодного мого вірша».

Іван РЕБОШАПКА

Грані нацменшинської імагології

Подібно тому, як хто-небудь з-поміж нас жаліє з приводу того, що в одного чи іншого сусіди існує завидний порядок у сімейно-господарських справах, так і деяка з-поміж співживучих нацменшин Румунії може, вмотивовано чи ні, позавидувати іншій співживучій нацменшині, внутрішні справи якої краще впорядковані і ведуть її до похвальних здійснень.

Хоча до 1989 року в Румунії офіційно визнавались усі нацменшини, то лише деякі з-поміж них вичислювались і називались поіменно, решта них, з тих чи інших причин, безіменно зачислялась гуртом до так званих «інших» національностей. Порівнювання однієї нацменшини з іншою було своєрідним табу чи гірше, політичною помилкою. Загально доступним було тільки прославляння того, що, перефразовуючи Шевченка, різномовні нацменшини... нечувано «благоденствують». Груднева подія 1989 р. принесла чимало докорінних суспільних змін, а серед них – і повну свободу слова, можливість обговорювати усі аспекти новопосталих порядків (а то і безладдя), включно і питання, пов'язані із статусом, завданнями і покликаннями та діями і внутрішнім життям тієї чи іншої нацменшини. А це – тільки на загальнонародну користь, бо та чи інша нацменшина – це складова ланка народу, якого сила потужніша тоді, коли усі його складові діють згідно з принципом взаємопорозуміння, взаємодопомоги, робочої згуртованості.

Тучиншузнацменшин Румунії можна порівнювати з будь-якою з-поміж усіх співживучих. Тільки щоб порівняння здійснювалось на якійсь-то основі. Показовим і у певній мірі повчальним здається мені порівняння української нацменшини із словацькою, яку я добре знаю і поважаю. З цього порівняння нам можна дечого доброго сприйняти із досвіду наших-оногромадян словаків, а їм – з нашого досвіду.

Перш за все, у словаків, здається, немає такого напористого розбрату, як у нас. Навпаки, словаки, яких у Румунії менше ніж українців, становлять спільний союз разом із чехами, яких ще менше. А в нас, набагато чисельніших, навіть офіційно визначених чисельнішими, щонайменше, до скорого цього річного перепису населення, крім законно діючого СУР-у, і самозваного культурного

товариства рутенців (по суті, українців, бо ж рутени це не самоназва, а постале з латинської форми українського слова русини, і надане українцям іншими), «обзиваються» ще й інші штучно «зліплені» «союзи», верховоди яких надриваються у безумному «змаганні» представляти те ж українське населення, поглиблюючи надто шкідливий розкол. Причини цього ми самі знаємо, і вони інколи вказувалися у пресі, так що я не стану вичислювати їх, а лише висловлю особисту думку, що з цього приводу нам можна тільки позавидувати словакам і у міру можливостей сприйняти їхній приклад внутрінацменшинської братерської поведінки.

Невдовзі після грудневих подій словаки подбали про своєрідну їхню причетність до сітки магазинів у населених ними місцевостях, що посприяло усвідомленню всіма словаками Румунії фактичного існування їхнього союзу, також і загальному їх охопленню цією організацією. У нас тоді ж ходили чутки про закупівлю тодішнім керівництвом СУР-у якоїсь господарської одиниці, мовляв, на користь всієї громади, але невдовзі все «потахло», ніхто нікому не звітував про цей програш громади, тим менше про виграш тодішнього керівника СУР-у.

У словаків та чехів – і спільний місячний журнал «Naše snahy».

У подібній справі нам можна похвалитися, бо маємо чим. У нас, крім місячного культурно-літературного журналу «Наш голос», який є цінним пропагандувачем україніки в Румунії, місячно виходять газети «Вільне слово», «Український вісник», «Сигієгул усгаінеап» і дитячий журнальчик «Дзвоник». Отож, у справі періодичних публікацій нас можна порівнювати хіба що з мадярами. Зовсім серйозно стоять у нас справи книгодрукування – оригінальної української поезії та прози, фольклору, наукових монографій та розвідок українською і румунською мовами, перекладів і ін. Судячи по всьому цьому, без перебільшень можна заявити, що у нас поки що україніка – на висоті. З-поміж усіх нацменшин Румунії, окрім мадярів, завдяки талановитим нашим письменникам, науковцям, культурним діячам, досвідченим викладачам, на жаль, уже похилого віку (з-поміж молодих поколінь «припливу» майже

немає), але з невичерпними ще творчими силами, наша нацменшина на даному етапі ще має чим себе авторитетно показати. Її дотеперішні здобутки в галузі всеохоплюючої україніки викликають захоплення і подив побратимів-румунів і закордонного українства. Це – поки що, бо принагідні роздуми про майбутній стан викликають... застережливі побоювання.

У словаків, наскільки мені відомо, краще ніж у нас, вирішуються освітянські справи. Одним з незабутніх для мене прикладів – тому кількарічна зустріч у зв'язку з укладанням спільного шкільного посібника історії й культурних традицій нацменшин, зустріч, на якій зі сторони словаків була присутня авторитетна робоча група викладачів-істориків з уже чітко окресленою «серцевиною» словацької частини для того посібника. Згодом СУР зорганізував у Сігеті зустріч з цього ж питання, за участю навіть спеціалістів з України. Але з численних виступів, встановлення робочих груп тощо кінець-кінцем нічого так і не вийшло. Немає у нас своїх істориків? А чи кому-небудь з-поміж наших викладачів історії чи інших інтелектуалів хоча б і порядком синівського обов'язку не можна було б зацікавитись цим питанням? Той підручник своєчасно появився, і в ньому фігурує й наша нацменшина, тільки її представлення викликало незадоволення серед однокровних. Недавно відбулася зустріч співавторів у зв'язку з другим виданням підручника. Чи хто з-поміж нас постаріється, щоб на цей раз у ньому історія, культура і традиції нашої нацменшини були б гідно представлені?

Найприємніше же вражає мене культура поведінки словаків, їхнє поважне ставлення один до іншого і визнання, поважання та відзначання самовідданої праці однокровних, які чимось-то відзначились у своїй діяльності. Так, наприклад, Демократичний союз словаків і чехів Румунії встановив премію імені одного з видатних їхніх письменників, нині покійного Ондreja Штефанка, премія, яку президія союзу, що складається, як правило, з особистостей словаків Румунії та Словаччини, щорічно надає комусь-то за певні заслуги. Премію імені Ондreja Штефанка за 2010 рік, наприклад, було присуджено цього року (2011) словакові Румунії Іванові Мирославу Амбру-

шові за його літературну діяльність, і Марії Гркльовій із Словаччини, за підтримку культурної діяльності словацької діаспори. Окрім явної дружньої поваги до однокровних, таким поступом Демократичний союз словаків і чехів Румунії допомагає у певній мірі своїм членам не бути позбавленими своєї гідності, а представникам їхнього союзу не «циганитись» з представниками союзів інших нацменшин за одержання, скажім, премії Спілки письменників Румунії. Мовляв, вони – самі собі пани і не ждуть чужої ласки.

Щоправда, і наш СУР відзначає заслуги українців Румунії й деяких румунів – грамотами, наданими, як правило, з нагоди «круглих» роковин ювілярів (60, 70, 80-річчя), діяльність яких висвітлюється теж у друкованих СУР-ом періодичних публікаціях, чи відзначається виданням книг, яких авторами бувають ювіляри. Немає тільки нашої же, сурівської премії, присвяченої імені якоїсь-то видатної нашої особистості. А варто б подумати про це – просто як доказ взаємної поваги і пошанування.

Уявляю собі, які реакції може викликати це зауваження. Уявляю собі також, що ми ні не могли б погодитися з тим, чиє саме ім'я можна б надати подібній евентуальній премії, встановленій, безперечно, СУР-ом, якщо б уже дійшлося до цього. А питання про те, кому б треба присудити таку премію, гадаю я, до дна заворушило б нашу громадськість і привело б до ошоломлюючих протирічних, а то, може, і очорнюючих дискусій, бо, на превеликий жаль, якое так воно між нами буває.

Виступив я з такими міркуваннями, бо в дійсності серед нашої громади було чимало людей, які покинули цей світ, інші доживають свої віки, а треті у повному розквіті сил, і всі вони відзначилися, відзначаються у науці, культурі, літературі, освіті, громадській діяльності, і всіма ними наша громада може і повинна гордитися, а присуджуванням премій почергово вшановувати кожного по його заслугі, при різних нагодах, як узвичаєно – при сповненні «круглих» роковин. Шановного читача прошу повірити мені, що я ніяк не наполягаю тут *pro domo*, маючи на увазі себе, ні, я виступив із щирого бажання, щоб і ми, пишачучись власними здобутками, уміли і бажали повчитись від інших того, що їм вдається краще.

Іван ЛИБЕР

«РІДНИЙ КРАЮ!..»

ПІСНІ ДЛЯ ДОШКІЛЬНЯТ ЮРІЯ ПАРАЩИНЦЯ

Багато років тому, перебуваючи у місті Бая Маре, якось вечором я почув по радіо дуже гарні пісні у виконанні невідомого мені молодіжного хору (в ті часи в Румунії було дуже багато таких хорів), виступ якого мене привабив і зацікавив, хотілось дізнатися, що це за хор і звідки він. Чекати довелося недовго, бо незабаром ведуча радіопередачі повідомила: «Ви слухали низку румунських пісень у виконанні молодіжного хору Музичного ліцею міста Бая Маре. Диригент Юрій Паращинець».

Відтоді минуло багато часу, коли на одному звітному засіданні керівників відділу культури у місті Решіці композитор Мірча Нягу особисто у своєму звіті відзначив професора Юрія Паращинець як талановитого диригента, який пишався чималими здобутками в розвитку культури взагалі і музичної зокрема.

Постійні читачі сурівської періодики напевно запитали, що на її сторінках уже протягом кількох років Юрій Паращинець часто друкує свої пісні та обробки українських народних пісень на сторінках української преси з Бухареста.

І ось, вкінці минулого року Юрій Паращинець порадував нас збіркою пісень для дошкільнят «Рідний краю!..», тим більше приємно, що редактором нововиданої книжки є Іван Ковач, видатний український поет Румунії, член Спілки письменників Румунії і Національної спілки письменників України, головний редактор часопису «Вільне слово», який на четвертій обкладинці подав кілька важливих інформацій про Юрія Паращинець, з яких читач може дізнатися, що автор збірки народився в селі Ремети Марамуреського повіту, він випускник Реметянської української семирічної школи, випускник Українського Сігетського ліцею і що народився для пісні, для музики, таїни якої студіював у Клузькій консерваторії. Також довідуємось, що Ю. Паращинець, працюючи у музичній галузі, здобув великі успіхи, які принесли йому віру в себе і надію в майбуття. Доказом є і те, що вже кілька років підряд його композиції з'являються на сторінках української періодики в Румунії. Треба відзначити, що одна із

його композицій, а саме «Може, річка знає» («Над Тисою») на слова Івана Арделяна, поповнила пісенний репертуар мішаного хору «Голос українців» Караш-Северінської філії СУР-у.

Композитор Юрій Паращинець із великою охотою обробляє українські народні пісні і пише музику на твори українських поетів на найрізноманітніші теми.

Своїм ставленням до музичного мистецтва, своєю працею, своїми успіхами Юрій Паращинець є майстром у постанні нової української музики в Румунії. До цього треба додати і педагогічний аспект його діяльності, бо саме з метою музичного виховання вийшла в світ дорогоцінна збірка пісень для дошкільнят «Рідний краю!..», яка стала вартісним інструментом для педкадрів. Підкреслимо вираз «вартісний інструмент», бо згадана збірка може стати ним у руках вихователів лише тоді, коли вони матимуть волю самовіддано працювати, бо якщо ні...

Беручи до уваги, що українські діти в Румунії володіють дуже скромним пісенним репертуаром, їм потрібна допомога не лише від учителів і викладачів музики. Така допомога необхідна від усіх працівників школи, зі сторони радіо- і телепередач та інших факторів, які можуть заповнити прогалину, що існує в дитячому вихованні та навчанні. Тому необхідно висловити декілька думок відносно нової книжки.

Як сказано у передньому слові автора, збірка для дошкільнят налічує 78 пісень, які поділені на три групи згідно з дошкільніми навчально-виховними етапами: молодша група, середня група і старша група. Для кожної групи подані відповідні пісні. Спостерігаємо, що для молодшої групи пісні мають прості розміри і менший амбітус, наприклад: «Ой ти, коте Рябку» (слова народні, музика Ю. Паращинець). Пісня має в основі мажорний нахил, що викликає добрий настрій, оптимізм, енергію, добру волю. Іншим прикладом може бути народна пісня «Ой ти, коте Марку» (стор. 13), у якої простий розмір 2/4 і мажорний нахил. Крім цього, пісня тече переважно вниз, що полегшує її засвоєння дітьми (пр.: розм. I, III, V, VI).

До цього додаються пісні із легенькими мотивами, які діти вже, мабуть, неодноразово чули, як, наприклад, «Їжак косить» (стор. 31), де знаходимо мажорний вид, простий розмір 2/4, а інтервали зовсім легенькі: секунда мала, секунда велика, терца і кварта. Діти можуть швидко засвоїти пісню, беручи до уваги її народний характер.

Для середньої групи вимоги вже вищі, але не на багато, беручи до уваги близький вік між першою і другою групами. І тут треба мати на увазі, що дітям легше мелодією спускатися вниз, як, наприклад, в пісні «Галя по садочку ходила» (стор. 42).

Тут пісня складається із двох музичних фраз, які повторюються із музичного погляду. Перша фраза: «Галя по садочку ходила», повторення: «Хусточку біленьку зеубила»; друга фраза: «Ходить по садочку, блукає», повторення: «Хусточку біленьку шукає».

Мелодія йде згори вниз, а потім мішано, закінчуючи фінальною тонікою.

У деяких піснях для середньої групи здійснюються перші кроки підготовки до майбутнього музичного виховання за допомогою музичних нот, як, наприклад, у колядці «Я маленький пастушок» (стор. 45). Тут діти мають нагоду вимовляти вгору і вниз першу половину гами. До мажор, де за допомогою тексту *ма-лень-кий пас-ту-шок* = *до, ре, мі, фа, соль, соль, фа*. Потім повторюються, а потім згори вниз: *На скри-поч-ку гра-ю* = *фа, фа, мі, мі, ре, до*, а потім мішано. Тут найбільше використовуються інтервали секунди малі і великі та кварта. Розмір залишається парний.

Таким чином, автор збірки веде малят шляхом музичних нот не лише до музичної майстерності, а й до пізнання навколишнього світу, широка інформація про який криється в піснях, і їх вивчення розвиває у дітей не лише любов до дитячого садка, до вихователів, а й до всього, що вони зустрічають кожного дня, навіть у снах.

Підготовка, здійснена у молодшій і середній групах, дає солідну основу для третього періоду – старшої групи, коли здійснюється синтез всіх здобутих знань і навиків та підготовка до вступу в перший клас.

У старшій групі уже дозволено виконувати і пісні, у яких знаходимо нові для дітей інтервали. Тут уже можна вживати квінту, як, наприклад, у пісні «Павочка» (ст. 77), перший розмір – *мі-сі*, або кварту в третьому розмірі – *сі-мі*, і, взагалі, натуральні інтервали і розміри. Для цього введено різні пісні: «О хто, хто Николая любить», «Качечко-прачечко», «Молодіє день», «Ой весна, весна» та ін.

У збірці пісні супроводжуються відповідними до

змісту малюнками.

Збірка-підручник «Рідний краю!..» – вдалий посібник для викладання пісні у дитячих садках. Пісні можуть служити як простим предметом дошкільньої програми, так і супроводжувати різні танці, дитячі ігри, керовані вихователькою чи хореографом.

Збірка пісень для дошкільнят «Рідний краю!..» Юрія Паращинець – це прем'єра в галузі дошкільнього навчання українською мовою в Румунії, бо до цього часу були надруковані лише збірки пісень для школярів.

Великі успіхи мали б дитячі садки з українською мовою викладання, якщо б вихователі володіли музичними знаннями та навиками розшифровувати музичні ноти. У такому разі вони могли б вибирати пісні для кожного роду діяльності згідно із програмою. Виникає запитання: як поступатимуть вихователі, які не знають музичної грамоти? А таких є дуже багато. У такому разі вони у співпраці з викладачами музики повинні подбати про аудіозапис пісень, а такий запис міг би знаходитися у книжці.

Також треба сказати, що збірка «Рідний краю!..» стане у пригоді не лише вихователям у дитячих садках, але й вчителям молодших шкільних класів та неодмінно керівникам дитячих художніх колективів.

Автору цієї цінної книжки щирі вітання разом із побажаннями подальших успіхів у праці на розвиток чудової української пісні.

Марія КАРАБІН

«ЗАДУНАЙСЬКА СІЧ»

*** До 20-річчя від заснування ***

«Ми збирали осінь за осінню» і, ось, досягли гарного віку – 20 осеней.

Це багато чи мало?

Якщо оглянути ретроспективно все, що сталося за 20 років, можемо впевнено стверджувати – це багато.

Перший крок було зроблено в жовтні 1991 року. Група із п'яти учениць 9-го класу Тульчанського педагогічного ліцею обрали поряд з іншими шкільними предметами вивчення материнської української мови.

Після короткого періоду посвячення моїх учениць в таїни української мови, дівчата виявили бажання вивчати наприкінці уроків українські пісні. Завдяки гарним вокальним даним, пісенна наука давалась легко, і невдовзі ми вже мали свій «власний» репертуар.

В Києві 1992 року

Тодішній голова Тульчанської повітової філії СУР-у Мірча Теренте запропонував створити хор місцевої організації, зібравши довкола дівчат молодь і дорослих – любителів музики і знавців української мови. До середини жовтня був сформований хор із понад 25 осіб. Почались репетиції в осередку СУР-у, там же і відбувся перший спектакль з нагоди зимових свят на зламі 1991/1992 рр.

9 березня 1992 року вперше у нашому місті святкувалися Дні Шевченка, це була 178 річниця

з дня народження великого українського поета. У святковому залі Тульчанського ліцею мистецтв ім. Джордже Джорджеску учні декламували вірші Тараса Шевченка, а наш хор виконав пісні на слова Великого Кобзаря.

Влітку 1992 року наша організація стала господарем Міжнародного фестивалю української пісні і танцю. Завдяки нагоді ми познайомились із учасниками престижних ансамблів з Києва, Ізмаїлу, Одеси, Чернівців, а також з нашими одногромадянами із Сучави, Сігету, з Банату. Саме на цьому фестивалі наш хор вперше виступив під назвою «Задунайська січ», яку ми обрали в честь наших предків, українських козаків, які створили воєнізовану організацію, оселившись на теренах Північної Добруджі після ліквідації в 1775 році Катериною II Запорізької січі. Присутній на фестивалі Голова СУР-у, нині покійний Степан Ткачук запропонував назвати наш хор «Задунайська січ», пояснивши, чому саме ця назва і яке значення має вона для українців Північно-Добруджанської зони.

Носячи це ім'я, протягом 20 років ми зуміли популяризувати історію нашої нацменшини, звичаї, традиції, старовинні пісні, які черпали з пам'яті наших бабусь, дідусів і батьків, а згодом Віргілій Ріцько за фінансовим накладом СУР-у надрукував видав збірку пісень, які йому допомогли зібрати члени нашого хору.

Організація культурних заходів в селах Тульчанського повіту із мажоритарним населенням українського походження (Караорман, Крішан, Св. Георг'є, Летя, Нижній Дунавець, Стара Кілія, Пардіна, Четалкьой, Суліна, Чукурова, Фінтина Марє, Теліца) посприяла згуртуванню довкола нашого хору молоді, бажаної вступити в нашу організацію і брати участь в організовуваних нами заходах.

Завдяки підтримки проводу СУР-у і Міністерства культури і культів Румунії (посередництвом радника Ярослави Колотило), члени нашого хору брали активну участь в організації «Днів

української культури», які відбувалися кожних півроку протягом понад десятиліття. Завдяки цим багаторічним культурним подіям, вдалося набути досвіду в організації виставок, підготовці артистичних програм, заходів на збереження місцевих звичаїв.

Після 20 років культурної діяльності я не претендую перечислити усі заходи місцевого, національного чи міжнародного масштабів, в яких брав участь хор «Задунайська січ». Не залежно від місця, де ми побували і публіки, перед якою виступали, ми завжди старались дарувати від душі нашу українську пісню, передати почуття, які нас переповнювали. І знаю, що найчастіше нам це вдавалося, бо в нашому хорі завжди були прекрасні люди, талановиті, бажані співати і передати рідну пісню наступним поколінням.

Протягом 20-и років в хорі «Задунайська січ» співали понад 200 осіб. Перших членів хору можна побачити у документальному фільмі, знятому чернівецькими журналістами з нагоди Міжнародного фестивалю української пісні і танцю в червні 1992 року. Поряд із п'ятьма ученицями – Теренте Мірелою, Фтоменко Меделіною, Гріґоре Маґдою, Максим Сімоною, Концоленко Данієлою – вивпізнаєте Теренте Мірчу, Дам'янова Григорія, Ефімов Марію, Вістерняну Флоріку, Концоленко Аліну, Концоленко Фрусіну, Сафку Марію, Ілюшко Мірелу, Карабін Марію. Внаслідок фестивалю кількість членів хору зросла удвічі, згодом втричі, поповнившись молоддю, яка почала вивчати українську мову в суботніх і недільних класах.

Колишні мої учениці сьогодні дорослі, мають свої сім'ї, дітей, проживають в різних кутках країни. З нагоди ювілею нашого хору бажаю їм щастя поряд з рідними і щоб не забували передавати пісню далі, незалежно від того, де вони знаходяться.

Мені треба було б заповнити багато сторінок з іменами осіб, які в той чи інший період були чи є членами хору «Задунайська січ», але обмежусь лише перерахуванням деяких дуже талановитих людей, які були сольною основою нашого хору. Серед молодих відзначилися: Теренте Мірела, Гріґоре Маґда, Бутірі Флоаре-Анна, Ілюшка Мірела, Теклічану Якоб, Теодоров Ліора, Лупшак Степан і Артаманов Юлія – золотий голос нашого хору, сьогодні ліричний артист Бухарестської

філармонії ім. Джордже Енеску. Серед дорослих відзначилися: Ефімов Марія, Бутірі Тудосія, Бойчук Вікторія, подружжя Флоріка і Михай Сидоренки, Іванов Ананій. Особливу вдячність хочу висловити проф. Міронову Дану і Кондрату Лучіану, присутнім на всіх наших репетиціях і виступах з акордеонами, без яких нам наче й страшно починати пісню.

Зустріч Президента України Леоніда Кучми в аеропорту ім. М Когелнічану

Хотіла б з шаною висловити глибоку вдячність людям, які до останніх днів життя були з нами, серед них: Геба Йон, Мінку Михайло, Вереник Афанасій, Фреціле Марія, Демідов Василь, подружжя Зенобія і Йосиф Фуртонов; останнім покинув нас наш барабанщик, людина великої гуманності Щіпанов Діонісій. Ми їх ніколи не забудем. Вічна їм пам'ять.

Сьогодні хор «Задунайська січ» збагатився молодими талантами, які вміють не лише співати, а й дуже добре танцюють.

Двадцять осеней... Це багато чи мало?

Можу сказати, що описала надто мало із того всього, що відбулося протягом цього періоду.

Принагідно, хочу передати від членів хору вдячність всім, хто нас підтримував морально і матеріально: проводу СУР-у, головам нашої повітової філії, Міністерству культури і культів, Повітовій раді і примарії міста Тульчі, місцевим і національним ЗМІ, спонсорам.

На завершення хочу побажати усім, хто співав у нашому хорі бодай якийсь період часу, всім, хто співає сьогодні, і всім, хто співає від заснування хору і досьогодні, міцного здоров'я, процвітання, щастя, і щоб передали українську пісню нашим дітям і внукам!

Сільвія ЗАБАРЧЕНКО

У творчому доробку Сільвії Забарченко, дочки Дельти з українським корінням, кілька романів. Один з них «Таласса..! Таласса..!» про життя задунайських українців, який, вийшов друком 1980 року, перевидано недавно коштами СУРУ. Водночас Сільвія Забарченко обдарована поетеса. Пропонуємо українському читачеві кілька зразків з її глибокодумної лірики.

Михайло МИХАЙЛЮК

ПЕРЕД РОСЯНИМ МУРОМ

Спокій глухий з імунними прожилками
колами збуруються повторними
в яких тільки плинність і більше нічого.
Пукають оболонки слів
в осінніх бруньках без плоду
падіння відлунюється
із стану у стан еротичний
очі синів місто тривожать знеможене
а ми двоє
воедино
падаєм на коліна перед росяним муром.

НЕ УЯВНЕ ЦЕ СВІТЛО

Не уявне це світло непорочне.
Чи не вічності світло воно
з барвистою листвою і дитячими голосами
та щебетом птахів.
Не уявна пам'ять міста приморського
пригасла слава його
що ледь вгадується в округлих балконах
ветхих, іржавих над мурами поточеними
вітрами солоними і часом.
Цвинтар химерний із плитами
над останками молодих мореплавців
та принцес екзотичних
мореплавців з іменами з романів
Дікенса чи Габрієля Д'аннунціо.
Алеї заросли травами буйними –
Ніхто з квітами сюди не прийде.
Хіба я повернуся літа одного
і загублюся поміж
врочистими надгробними камнями
серед заростей і гадюк
очищу ще раз чорну плиту
на якій висічено ім'я молодого француза
спочилого головою до берега моря
аби чути йому як мелеться час.
Коли сіється забуття

місто вмирає, дороги пустіють
а під літнім сонцем
марноти хвилі бушують.
Тільки це залишається, коханий мій:
плита, сонце, вітер, світла пустеля,
віддалені дітей голоси...
Що би іще сказати тобі
тепер на розлуку?
Тільки це, мабуть, залишається –
плита,
плита кам'яна над коханням.

У ТІНІ ГАРЯЧІЙ МОСТА

Ребром долоні розсічу слова
і до ніг твоїх кину оповідь
про половини повні, половини порожні.
Ти знак подай тільки, тільки знак
і тоді з рогу достатку посиплеться
мовчання
а пісня відлунить лагідну самотність.
Подай тільки знак. Тепер. Тепер подай.
За нами дороги лежать безкінечні
усі від узбережжя морського
аби тут перетнутися
чи саме втомитися тут.
Ти підеш? Забудеш той знак? І оповідь...
Слова мої знову притаяться
У тіні гарячій моста?

СЛІДИ

Відтепер серед речей zostались мені
лише сліди твоєї присутності:
біля вікна – замислена дуга
Да Вінчі без усмішки
цоколь між книгами і геранню
а на порозі – двійниця моя невірна
в молитві.

З румунської переклав
Михайло МИХАЙЛЮК

ЖИВИ, УКРАЇНСЬКА РОДИНО

СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ

Слова Юрія ПАВЛІША

Музика Івана ЛІБЕРА

Урочисто

1. Жи- ви, у- кра- їн- ська ро- ди- но, у свя- то- сті пра- ці й пі-
ви, у- кра- їн- ська ро- ди- но, ша- ну- ю- чи пра- цю й лю-
ви, у- кра- їн- ська ро- ди- но, до- ві- ро- ю в до- лі а-

сень, щоб сла- вив-ся ві- ро- ка- лин- но в що- ден- но- сті на- шій той
бов, щоб сла- ви- ти ві- ро- ка- лин- но зви- тяж- ців роз-хлюп-че-ну
зур, щоб сла- ви- ти ві- ро- ка- лин- но нам на- шу о- по- ру, наш

день, від- ко- ли ми слав-ні су- рів- ці, від- ко- ли ми ді- ти
кров. Від- то- ді ми слав-ні су- рів- ці, від- то- ді ми ді- ти
СУР, що- би мо-ло- ді- ли су- рів- ці, – у- люб- ле- ні ді- ти

по- ри, від- ко- ли у кож- ній до- мів- ці ше- по-чуть на- ді-
по- ри, від- то- ді у кож- ній до- мів- ці ше- по-чуть на- ді-
по- ри, – і всю- ди, у кож- ній до- мів- ці шеп- та- ли на- ді-

ї зво- ри.
ї зво- ри. 2. Жи- Жи- ви, у- кра- їн- ська ро- ди- но.
ї зво- ри. 3. Жи-

Микола КОРНИЩАН

«ЧУЖЕ ПОВІТРЯ У ДУШІ ДОТЛІЄ...»

тінь птаха стрясне росянисті боки
мов марево дощі округ окреслять
ілюзію що небо ще глибоке
та я ще жду хоча не повернешся
до каплі до піщини тут дощенту
розсиплеться слід кроків у нікуди
та сама відстань снам еквівалентна
загубить сенс хоча боліти буде
але єдиний птах в сльозі застряне
хтось прошепоче ім'я самотно
плеча торкнесь якийсь знайомий ангел
над урвищем де небо ще глибоке

дарма цей берег в обрій перелитий
відсутня ти інакша чим в просторі
чим при кінці коли байдар блакиті
було не віднайти в порожнім морі
самотня ти самотня за одвічні
обривки хвиль ваблячи у заграву
де щоглами дерева на узліссі
без абрисів долали порожняву
інакше вже інакший подих шерех
вітрила і повітря півпрозоре
дарма цей обрій обливає берег
відсутня ти і випарилось море

Малюнок Василя СОКОЛЮКА

сапфірний сон загублені світлини
в закутках згадки вицвілих домів
руїни сходів плівки чи драбини
в чітх пустотах знімки інших днів
сад в сепії а ми отам чекали
але поблякла повітряна путь
за лінзою дощів не добавали
що інші іскри наших тіней ждуть
ми спам'ятались не могли впізнати
відбитки ті де нас вже не було
гіллясті рами тліли округ хати
і сквер згорів залишилося скло

осипи сліз без краплі на палітру
розарії ожин та імортелі
нутрянний край твого живого вітру
розрідить піднебесні акварелі
реверсія блакиті крила карби
незаймані поповнять дихом рештки
позич повітряні для згадки фарби
і я вернуся якщо відійдеш ти
не потребую дописів дистанцій
смоли рефракцій на стамесках смальту
залиш лишень тональність всіх вібрацій
на серці шрами пензлів та базальту
лиши лиман для валів проростання
за просторінню на згустілім вітрі
нутрянну сторону твого зітхання
я темперою витру на повітрі

водявим вістрям креслені околи
вертанням лету пролягають ливні
мушель без шуму поглинають золи
душі твоєї скалки отруйливі
зворотна сторона твого повітря
болить і досі у забутім квітні
шукаєш скали віднаходиш вістря
та все-таки ці сни були потрібні
не було часу щоби все згадати
згустілу кров на зламаним рубіні
прозорий подих серце нерозп'яте
від неба залишилися лиш тіні

Павло РОМАНЮК

ІНШИЙ ВІТТЕР

Rustica

Так тихо в моєму селі –
ніби гора в гору
вершину заховала,
тінь смерек
вповила
дитячем плачем неба,-
немов би граючись в піжмурки –
пагорби
прикинулись в поля,
де коні їржали по нощах
до зір,
де перепели устроїлись в
шеренги,
маршируючи скіфськими
солдатами -
вниз до галявини зустрічей
з ручаями шепучими,
з глечиками сонця
на цяминнях колодязів,
джерел сновидіння...

Так тихо в моєму селі!..

Чи зустрічав ти...

Чи зустрічав ти
сльозу зернини пшениці,
щоб бігла
асфальтом гарячого літа,
втікаючи з серця поля:
від волошок неба,
від крові маків полудня,
тримаючи за вуздечка все поле,
переповнене спрагою,
гніздечками птахів,
лігвами лисиць,
норами мишенят,
ще й коріннями
високої до неба
тополі.
– Чи зустрічав?..

Небесний стукіт

Стук! стук! –
в асфальті чути: стук!
і в вишні, що крокує гордо
по асфальту –
гордо чути гук,
і в гніздах весняних,
з червоних лук,
леліє смеркання –
плеться дивний звук,
мабуть, в інпланеті
росте жаркий сук,
зорі там мудрують
возвести рундук,
щоб лунав в просторі
сонно-дивний звук:
стук!

Натюрморт

В альтанці співи не вгасають,
веселих дів
зорі ув очах ховають.
Переплітаються
стрункі
довгі ноги,
мов вужі,
довколо саява надвечір'я,
в нутрі райдужності зіниць.
Бач, впає вже смуглий вечір
ниць!
Там крісла, флейти,
арфи і дивани,
там черепашки слова
втягнулися у звуків рами;
гнізда вужів
з'явилися на бенкет,
оркестри вп'ялись
в блискавку багет;
і падав дощ, і, як колись,
строката ніч закрилась
ув корсет!..

Брами

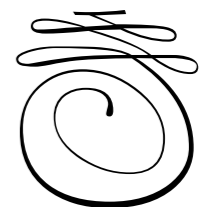
Присвячую мамі Анні Семенюк

Згорів і ліс,
вода –
і лотоси думок
поплили вниз по лаві Везувію,
зійшов в асфальт із щитом
горд Молох,
забрав ув око все –
й мою надію;

Блукаю так,
немов Адам,
у чорному огні
асфальту і терору
тих атомів,
що розчепив в ті дні
Навукодоносор,
ступивши на Сльозу:
сапфір небесної Марії.

До Пантеону я ступав –
у новий вал,
бо тут олив'яні свічки
вже не йшли до Храму,
а в стінах розривавсь в собі Ваал,
і ждав, щоб я покинув Брами.

Но Брами ті –
з-за зоряних покров –
відкриті,
й там чатують херувими,
Ялинка вже гряде
і где жарких обнов,
бо в Лазаря вже загоїлись рани.

Михайло ТРАЙСТА

МІЖ КОХАННЯМ І СМЕРТЮ

«А ЛЮДИ, ЩО СКАЖУТ ЛЮДИ?..»

«Ех, ви, суми, чому ви родились
на світ божий, як родяться діти?..»
Іван КОВАЧ

Лежав горілиць мертвенно-блідий і німий, зі стуленими вустами, лежав і тремтів, мов лист кленовий на вітрі. В її ліжку лежав, відкинувши ліву ногу. «Так само, як і...» – прогнала думку, «Бо, навіщо спогадувати?.. А люди?.. Що скажуть люди?.. Що насилу... Та чого вони не взяли його, а лишили серед толоки, як пса?.. Убили словом і лишили... Айбо, має маму, скажуть!.. Та чим йому допоможе бідна скаламучена?.. Хай лежить, одужає – і хто знає... Любила його, ой як любила!.. Але він – Василю... Звиз, казатимуть, насилу затягла, ади другі жони ждуть своїх з фронту, а вона... Та кого вже мені ждати, як отримала повістку?.. Хай лежить!.. Сеї ночі стогнав, Василю кликав, та хай кличе... одужає – і хто знає...»

– Василю-и-и... – ледве простогнав. – Де я, Василю?..

І знову вибухали бомби, свистіли осколки й кулі, ревіли мотори, іржали коні, тріщали, перекидаючись, вози, кричали поранені...

«Як тобі, небоже, казати?.. ти з фронту, а Василю...» – неперестанно дренчав голос хромого.

«Та в потоці ловлю рибку,
а в кирниці рака...
не люби ня, файна душко,
аж ти не є дяка...
Гоп, гоп, гопа-гоп...»

Чому вони не перестають кружляти, і Григорій з ними, а Василю... де ба ці Василю?..

– Василю-и-и, де я?..

А смерть прямо в очі дивиться, а земля застелена трупами та шматками тіл...

«... ти з фронту, а Василю...»

– Де я, Василю-и-и?..

«Аж ня любиш, файна душко,
люби ня самого,
та не люби попри мене
товариша мого...
Гоп, гоп, гопа-гоп...»

«Йой!» – розскакується челядь, а з верб Іван Бурсук з балтинкою в руках – прямо на Григорія...

«Ой-о-ой подивися-а-а хо-о-оть на Андрі'ка-а-а, аж на мене-е-е не хо-о-оч! Ой, бо любив єс го-о-о дуже-е-е...»

«Як тобі, небоже, сказати?.. ти з фронту, а Василю...»

– Василю-и-и... де я?..

«Знову її кличе, та хай кличе... одужає – і хто знає... А люди говоритимуть: затягла звиз чоловіка насилу! Та чого вони його не тягли, а лишили на потале серед толоки?.. Має маму!.. Та чим бідна скаламучена допоможе йому?.. А він хай лежить, одужає – і хто знає?.. Бо любила-м його, йой, як любила... а він – Василю... та і тепер її кличе... та хай кличе, одужає – і хто знає...»

«НАЧЕ ВІД СЕБЕ САМОГО ВТІКАВ...»

«Ніхто,
Ніхто не знає нашу казку
так, як знаємо її ми...»
Микола КОРСЮК

Хоча люди скоро, таки поза солончанським мостом, перестали гонитися за ним, але все одно він не переставав бігти. Біг до лісу, ламаючись крізь чагарник. Спотикався, змінював напрям, кілька разів падав, але тут же піднімався і біг далі. Наче від себе самого втікав.

«Йой, не дайте!..», «Но там ти є, – убив його!..», «Пудкладіть йому шось під голову!..», «Йой, йой-йой, не дайте!..», «Біжи, Петре, бо уб'є і її!..»,

«Перев'яжуть!..», «Рви сорочку!..», «Де Бога!..», «Дай ніж!..», «Йой, йой-йой, не лишіт!..» – переслідував його гвалт, перемішувався у його голові, бушував... А гнів?.. Весь гнів, який кипів у нім стільки часу, вся ненависть, яка труїла його душу, спрага помсти, яка мучила його серце... Де поділися?.. Де зникли-пропали?.. Розвіялися, як вітер, розбіглися, як хмари, розтанули, як сніг... Тільки один страх застряг у душі і тепер жене його все далі і далі, наче від себе самого...

– Дивися, Оле', бо не вийде добре! – ще перед Великоднем перестрів Бурсук Бережняка.

– Що таке, Іва'?

– Ніби не знаєш, га?.. Вся Верхнянка знає, тільки ти не знаєш?!

– Що таке, Іва?.. – запитав удруге спокійним голосом Бережняк, хоча добре знав про що йдеться.

– Життя не маю через твого сина!..

– Бог би го побив із гуняком!.. Ребра му поламаю!

– Унадився до Анни... І днює й ночеє в неї, коли я в бутині.

– Айбо й ти, Іва!.. Не годен бабу втихомирити?

– Пробував, Оле', та пусто! Побив, як гадину, водою відливав, і по-доброму умовляв: залиш його, – кажу, – бо вам сонце обом підпрячу!

– Та?..

– Убий, – каже, – а Гриця не полишу, у світ утечу з ним!

– ?..

– Що робити, Оле'?.. Ще молода звиз, дітей не знаю: чи я не можу, чи вона... але, як сам знаєш, не маємо... Та коби тігалися крадьки, аби ніхто не відав, але так – при людях, без сорому?.. Лице ми ся лупить, Оле', не можу поміж люди вийти, бо всі шушотять.

– Поговорю я з ним, цицьку-му маттерину з рабровом!

– Поговори, Оле', поговори, може, покине ходити до неї.

– Поговорю, Іва', поговорю!

– Поговори, Оле', бо не уйде добре!

У вівторок після Святої Неділі на толоці перед Дувидовою корчмою зараз чи не вся Верхнянка зібралась на жок. Тончі, похитуючись, грав на скрипці, Бобота – на басах, киваючи головою, вдаряв гребінцем по струнах, а Вовчик то піднімав,

то схилив голову над своїм барабаном: «Бум-бум-бум, бум-бум-бум... тін-тін-тін, тін-тін-тін», а дівчата та молодіці: «трюпа-трюп, трюпа-трюп...», а Іван Бурсук, захований у вербах, балтину у руках міцно, до болю, тиснув...

«Та варишем доружечка,
варишем, варишем...
Любо би ми постояти
з моїм товаришем...
Гоп, гоп, гопа-гоп!»

Пари танцювали чупітанку, гарно-рівно, наче пливли. Гриць нахилився гнучко до Анни, тримаючи її за стан, а вона, обнявши його шию, чупітала, дивлячись йому прямо в очі, а Іван, захований у вербах, балтину у руках міцно, до болю, тиснув...

«Поговорю я з ним, цицьку-му маттерину з рабровом!»

«Поговори, Оле', бо не уйде добре!»

«Любо би ми постояти,
наговоритися –
того личка біленького,
націловатися...
Гоп, гоп, гопа-гоп!»

«Життя не маю через твого сина!..»

«Бог би го побив із гуняком!.. Ребра му поламаю!»

«Бум-бум-бум, бум-бум-бум... Тін-тін-тін, тін-тін-тін... Трюпа-трюп, трюпа-трюп...»

«Та говори, файна душко,
чому не говориш?..
Та тогди бес говорила,
коли Марамориш...
Гоп, гоп, гопа-гоп!»

Далі не стерпів. Вискочив із верб і, горлаючи, накинувся на них:

«Песа вам матір! Сонце вам запрячу, обом!»,
– замахнувся балтиною і...

«Йой не дайте!..», «Но там ти є, – убив його!..», «Пудкладіть йому шось під голову!..», «Йой, йой-йой, не дайте!..», «Біжи, Петре, бо уб'є і її!..», «Перев'яжуть!..», «Рви сорочку!..», «Де Бога!..», «Дай ніж!..», «Йой, йой-йой, не лишіт!..» – а він все далі і далі, наче від себе самого втікав.

Микола КОРНИЦАН

ПОТОЙБИЧЧЯ

(Оповідання)

Відступаючи від шляху, якого вважав досить вірним до певного орієнтира, повного перехрестя й можливості піддаванню іншим напрямом, я зупинився, тому що зрозумів: я дійшов набагато далі, ніж запропонував собі. Я був там, у лісі досконалої мовчанки, самотнішим аніж коли-небудь, чужинцем, який, водночас із течією часу, розумів, що відділяється від власного тіла, щоби роздвигатися з іншого кута, з іншої точки зору, з іншого плану, за гранями власної наявності. Я відчувався заручником перспективи, обмеженої рубіконами, деформаціями і щільною масою бескидів, які підносилися до ліквідного неба. Душа піддавалася неконтрольованим поштовхам, резонуючи з коливаннями гнітючого неба. Я знав, що я дійшов. Думка, що вже не існувало жодного шляху повернення, парадоксально, змусила мене відчувати себе вільним. Здавалося, що когось-то чекаю, що хтось розглядає мене, і я не можу ідентифікувати його через інтенсивність світла, затоплюючи околицю, поліруючи її розрідженням близького обр'ю. Рожеві квіти, мов якісь скляні фужери, яких наповнили есенціями жару, що витікав із палючого сонця, відклеювалися від гілок, слідували траєкторіями бриз і, нарешті, на тканині блискучої трави ставали жовтуватими плямами, подібними на печаті розтопленого золота.

На обочині, з якої витікали стезі лазурного піску, починався танець пір'я, звурдженого у форми людських тіл. Тіні, легші за лілове повітря, одягали мантії листя, якого гаптували добірними обшивками дрібного пилу й осколків роси. Інші одягали камуфляжі шовковистого моху й пелюстки, яких обшили нитками прозорих дощів. Просувалися в мовчанні. Ігнорували коливання рубінових птахів, що перетинали їм дорогу, залишаючи видимі сліди у пустотах повітря; уникали синіх плазунів, зелених і бузкових, зазначаючи начебто напрямок

просування. Ковзали, летіли, планерували й, ігноруючи моє тіло, набирали образу й подоби людей, яких я починав забувати.

Лінії, контури, мерехтіння... Їхні викривлення деформували близькість перцепції. Абсолютно все розчинялося аж до власного скасування. У димовій віддалі дерева деренчали, наче струни, яких торкало ангельське пір'я. Тиша ставала настільки переважаючою, що з'являлося навіть відчуття проникнення у тьму оглушення. Навіть і думка совгала в продовжний відгук, повторний, зменшуючи свою інтенсивність і викликаючи інші думки, інші погляди, інші уявлення. Я бачив, як вони надходили, приближалися, ігнорували мене. Уникали моєї тіні. Охоронялися. Випромінювали рефлексии прохолоди, нереальні запахи, хвилі сяйва, якого строчила луска блиску. На райдужних оболонках величезних очей я заримічав продовження тіней, яких залишали хаотичні польоти. Вони підходили до скверу, в яким, мов на картині, знайденій на горіщі покинутого дому, між склепіннями перламутрових крон ще й килимом оксамитової трави застигли тисячі пелюсток і метеликів, анулюючи будь-який порух, посилюючи віддзеркалення блиску, розчленовуючи реальність аж до останньої евентуальності. Тільки деревам дозволялася хвилястість, їм та деревам. Безумовно, відомо їм було все те, що я думав у ті хвилини. Знали, що хотів стати одним із них, вивчити, як правильно мовчаться, як ширяється, коли повітря стає важкішим за твоє тіло, як дихається і як повторюються звуки шамотіння. Я хотів іти далі, але піщане тіло та керамічне серце відмовлялися від будь-якого імпульсу солоної та повітряної душі.

Я хотів звати їх, але забув їхні імена. Протягнув руку: плями глейких тіней вкрили шкіру моїх долонь. Іноді вдавалося торкнутись їхніх холодних і пошерхлих пильовиків, інколи відчував краплі липкої речовини, що сочилась

по моїх пальцях, витікаючи із шару пір'я, яке оповивало їхні тіла. «Але їм бракувало крил,— думав я, — ...тому що не були тими, ким я хотів щоби були». Ішли на церемонію світла і тиші, у сквер заходу, до місця без тіней і чужорідних тіл. Розмістившись трикутником, передаючи сафіРНУ чашу з руки в руку, жлуктали гарячий віск. Я бачив, як терпіли, чекали й мовчали, бо жертва, принесена для одвічності, ставала парою, що утворилася від полум'я страждаючих душ. Хмара пилу пливла понад похиленими головами, і в отій консистенції палахкотили смолясті й жухелеві метелики. Пелюстки набирали відтінків вугілля, що пригасло від несподіваних дощів. Наперекір задушним запахам ще можна було дихати. Я міг уявляти абсолютно будь-що, але те, що бачив так ясно, що було більш присутнім за будь-яку можливість, змушувало вірити, що моя мрія здійснилася: я завжди хотів проникнути за межі уяви. «Зачекай!» — прошепотів бродячому силуету, поспішаючи до трикутника тиші. Ухопив її за ліве зап'ястя. Її шкіра була теплою і не випромінювала жодного сліду пір'я. Вмить здалося, що пригадав відтінки отого ангельського обличчя. Згодом зрозумів, що все те було тільки хибним міркуванням, народженим бажанням повернутися до звичної реальності.

— Звідсіль не було жодного шляху повернення.

На вустах, на обличчі та шиї блищали краплі роси або сльози. Голі плечі покрилися тонким шаром інею, оздобленим волокном краплин дощів, снігу та неба. Я хотів доторкнутись до неї... «Ні! — сказала вона. — Волосся й нігті зберігають відбитки земного життя». Потім усміхнулася й примовкла. Здавалося, що приховує добре збережену правду, що помилилася, виявляючи те, чого мені не дозволено було знати, що й вона належала до тих, які щойно прибули. Коли повернулася й глянула в бік трикутника, на її правім вусі я помітив зеленувату бородавку. Волосся піщаного нюансу стікало кучерями тіні вздовж лівого плеча. Її руки тремтіли, буцімто опинилась на межі здійснення якогось огидного вчинку. Не знаю, чи ввійшла в ряди тих, які зараз піддавалися законам дивакуватого ритуалу, або, чи ще пам'ятала своє попереднє існування.

Михайло ВОЛОЩУК

Чому зітхаєш, дубе?

Чому зітхаєш край узлісся, дубе,
Чого тебе стрічаю у журбі?
Мабуть, тому, що холод тулить губи
До віт твоїх як вдень, так і вночі.

Чому сумуєш в самоті щоранку,
Чому тривожис в кожную мить себе?
Чи думаєш, що вітер до світанку
З твоїх гілок все листя обнесе?

Чому тремтиш, як хмари наступають,
Оповивають мрякою горби?
Чому тоді гілки твої ридать,
Немов згубили сонце назавжди?

Чому, як вихор раптово надходить,
Без крихти жалю віти твої рве,
В собі ти сил надійних не знаходиш,
Щоб знятися понад усе живе?

Чому, як осінь на луги сідає
І мідний лист скрашає дерева,
Оця краса тебе тоді страхає,
І чуєш в ній прийдешні холода?

Чому, як в небі громи затихають
І сніг вкриває далину сумну,
Гадаєш ти, що вмить тебе зрубать,
Поліна напиляють для вогню.

Ти не журись і не лякайся терпіння,
Якщо тебе торкнувся б лісоруб,
Над смертю ти знімись, і над корінням
Схились, воскресне з нього інший дуб.

Іван РЕБОШАПКА

ЛІРИЧНА СПОВІДЬ СТРАДНИЦЬКОЇ ДУШІ

Один з бувших депутатів Парламенту Румунії Вікентій Николайчук вислав нам листа і кілька матеріалів – рукописи оригінальних віршів та записів фольклору Євгенії (Жені) Якобенко, уродженці села Летя Тульчанського повіту, яка уже довгі роки проживає у м. Тульчі, і з якою він познайомився під час свого учителювання 2001-2002 шкільного року в селі К. А. Росетті, що межує з Летею.

У листі Вікентій Николайчук уточнює, що Євгенія Якобенко народилась 1947р., її дитинство і юність минули у Леті. Чоловік був теж українцем, родом із Кілія Веке. Чотири роки тому помер її брат. Женя зовсім «не відірвалася» від свого рідного села, навпаки, разом із рідною сестрою зберегли батьківське господарство, обробляють город, землю, збирають медичинські рослини, висушують і продають у Тульчі.

Євгенія Якобенко тримала зв'язок з членами Тульчанської філії СУР-у, співала у хорі, брала участь у проведенні українських культурних заходів, в тому числі і фестивалю, який відбувся у Леті. Вона «легко творить вірші у народному дусі», знає багато українських пісень, дечого записала, принагідно далі записує.

З висланих Вікентієм Николайчуком матеріалів чітко постає образ типової центрально-української (наддніпрянської) людини, яка поетично сприймає бачене і особисто пережите, художньо перевтілюючи

душевним «фільтром» у сповнені ліризму вірші. Зберігаючи відповідні оціночні розміри, можна відзначити, що у неї, як у поетів взагалі, усі враження, переживання і фабульні ходи пов'язані з її особою, виражені від її імені. Вартісним у такому зображенні є те, що вірші (щоправда, з певними недоробками, складені говірковою добруджанською мовою, найближчою, однак, з-поміж решти українських діалектних говірок до літературної української мови) не виглядають «складеними», сухорозумовими, а – зовсім невимушеним, природним «випливанням» насілого в душі – у наддніпрянському ліричному художньому «ключі».

Кидається у вічі сильне душевне прив'язання Євгенії Якобенко до її рідної Леті, яка для неї є єдиною розрадою і останнім душевним найтривкішим пристанищем, адже ж там уся її рідня, разом з пращурами-козаками:

*Мати-село Летя,
Я – твоя дитина...*

або

*Кров у жилах вирує,
Немов у ріці мутна вода, –
Мою долю ніхто не знає,
Тільки ліс й рідна Летя одна.*

Надто помітний у її віршах також органічний зв'язок з українською народною пісенністю, зв'язок, який полягає в уживанні народних символів,

наприклад, калини, яка символізує дівчину в різних життєвих її іпостасях.

Цінність зв'язку її віршів з народною пісенністю полягає в тому, що вона не переспівує народні мотиви, ні не пише суто народними «канонами», а, наприклад, цей же символ калина персоналізує. Як символ нещасливо виданої заміж дівчини, цей образ виступає головним конструктором у поетичній трансимволізації (= заміна одного символу іншим, змістовно синонімічним) відомої української пісні, «розшифрованим» будучи в останній строфі:

Чи я в полі не калина була,
Чи я не червоно цвіла?
Взяли мене, поламали,
На клиночки повішали, –
Гірка доля моя.

Чи я в полі не пшениця була,
.....

Чи я в лузі не травиця була,
.....

Чи я в мамки не дитина була,
Чи я не добра була?

Взяли мене, повінчали,
Світок мені зав'язали, –
Гірка доля моя.

Вищенаведена народна пісня побудована на «класичному» художньому паралелізмі, складеному з двох членів: 1) картини природи, відповідної душевному стану нові (становищу) ліричного

героя і 2) подача реального стану ліричного героя. Вірш Євгенії Якобенко побудований майже повністю на основі першого члена паралелізму (зображення стану калини). Другий член художнього паралелізму – це нарікання калини на перенесення не по її волі «рости серед поля» (= у чужому середовищі, що є образним синонімом видання дівчини у чужу, нерідну сім'ю):

Нащо ж мені поле,
Нащо ж мені шальвір...

Згідно зі словником Б. Грінченка, шальвір, – це «шахрай», «плут», значення, ілюстроване прикладом «Козаче-шальверю, не губ моє серденько», який чудово «розшифровує» нарікання Євгеніної калини «Нащо ж мені шальвір»).

Персоналізація же цим символом особистої долі авторки вірша полягає в аргументації незадоволення її пересадженням жити «серед поля», коли її долею мало б бути життя серед своїх («Нащо ж мені шальвір, / Коли любя моя доля – / В ріднім селі явір», останнє підкреслене слово – це інший народний символ – символ відповідної коханої пари *калини*), а свої – це летяни-односельці Євгенії Якобенко:

Мати-село Летя,
Я – твоя дитина,
У твоїм лісі ростуть
Ліани, червона калина.

Уявляємо собі, що у шухляді шановної Євгенії Якобенко є й інші вірші та фольклорні записи, бажаємо їй творчого натхнення і запрошуємо безпосередньо надсилати нам усе те, що вважає вона гідним друку.

Євгенія ЯКОБЕНКО

Сон

Ти приходиш до мене щоночі
В ту хвилину, як міцно я сплю,
І не бачиш заплакані очі,
І шепочеш у думці «люблю!»

Я слова твої чую душею
І крізь сльози всміхаюсь тобі, –
Не повертайся до мене спиною
В невимовній глибокій журбі, –

Я жагуче тебе обіймаю,
В обіймах млію вві сні,
Повернувшись, ти душу виймаєш,
Вириваєш ти серце мені.

Відкриваю заплакані очі, –
Навкруги ... порожнеча німа,
А у таїні таємної ночі
Мого щастя нема і нема...

Червона калина

Мати-село Летя,
Я – твоя дитина,
В твоїм лісі росте
Червона калина.

Чого ж ти, калино,
На світ зажурилась:
Чи сонця замало,
Чи гроно згубила?

Красу не зронила,
Душа ж зацімліла,
Взяли мене й серед поля
Рости посадили.

Нащо ж мені поле,
Нащо ж мені шальвір,
Коли любя моя доля –
В ріднім селі явір.

Козацька родина

Кров у жилах вирує,
Немов у ріці мутна вода,
Мою долю ніхто не знає,
Тільки ліс й рідна Летя одна.

Ой ти Летя, моя Летя,
Ти така далека,
Лину душею до тебе,
Як птиця-лелека.

Навкруг тебе є ще знаки,
Де запорожці прожили,
В лісі кучугури піщані,
Наче козацькі могили.

Де їхні душі витають,
Росте сторічна дубина,
Де їхні дружини були,
Росте червона калина.

Полечу я, подивлюся,
Як їхня дитина,
Бо у Леті ще живе
Моя козацька родина.

Дунай

Дунай, Дунай глибокий –
Тихий нурт води,
Хвилями Дунай широкий
Розмив береги.

На тім боці туманним Дунаю –
У зажурі старезна верба,
Там із милим стрічались під нею,
А тепер – тільки темна вода.

Спаде вода, край буде сухим,
Інша верба стане рости,
Під нею стрічатимусь з милим,
Лиш ти, Дунаю, берег не точи.

Олекса БІВКА

ШЕРГО ІЗ КРУЧУНОВА

(Бувальщина)

Шерго любив п'ятику. Як казав хтось: «Мав велику напасть та парту на горівку». І не лишень в корчмі частував, але й дома не обходився без триклятої сивухи. Бідна Ірна, його жінка, не те щоби відучити напасливого Шерга від п'ятики, а не могла навіть запрягати та всокотити плящину горілки «про жадобу» та на всякий випадок. Не могла заховати горілочину, аби Шерго не знайшов заховану фляшку. Наче магніт притягав Шерга до сховища із п'ятикою.

А добра слив'янка годиться для потреби – на Рождество Христове, колядникам по каламарчику, гостям... Чому ні? Є випадки, коли і горілка в користі. «Што не зможеш грішми – то зможеш почестунком».

Заховала Ірна для Божого Різдва гольбу із слив'янкою в тайний куток, в парадній кімнаті назад шафи, бо туди ніхто не має за чим шнурити. Заховала та й паче!

Протягаючи дротину антени для телевізора, Шерго зачепив заховану пляшку. Висунулася пляшка із «генешом» на вид.

– А шо то за флешка назад шафи? – бурмотів Шерго. – Ану хай... – відкрив корок, а звідти дихнув рихлий мігдалевий запах. – Слив'янка! – зрадив, мацаючи склянку.

На той момент до хати увійшла Ірна. Коли запримітила, що Шерго пахає та цмокає із фляшки, зацепилася на хвильку, а далі сувнулася та вихопила фляшку. На цей раз скапала слив'янку від п'яка... Думала-гадала, де заховати гольбу від сатани, та придумала... Закопала гольбу в гній назад хати. Бізуне місце!

Хто б міг собі уявити, що в гної закопана судина із горілкою? Лиш пропасник міг би вгадати та знайти.

Та чи прокляті кури не мали іншого місця, де порпатися? Видно, що не мали, бо вибрали собі купу гною назад хати. Бач, зима – не літо! А на гної пожива. Куряча пожива.

Відганяючи курей із купи гною, аби не розгрібали його, запримітив Шерго, що кури дряпають та відхиляють кругляка із гною. А той кругляк поволі-поволі спускався на долину, під купу. Проаналізував Шерго той кругляк і дійшов до висновку, що то не бомба, що то гольба із слив'янкою.

На скандаль із курятами прибігла Ірна. Добре, що не спізнилася. Не мав куди крутити Шерго, віддав Ірні гольбу.

Ірна знову у задумах, де сховати посудину із горілкою? Де заховати гольбу від диявола?.. До сусіда? І сусід не краший від Шерги, такий самий – вогонь горілки, шушня! До решти заховала її на горищі назад накривки. Там ніхто й ніколи не шпарив і не має за чим шпарити! Бо тоді, коли накривка відкривається, то закриває собою місце, де захована пляшка. Натягла капчуру на гольбу та припасувала назад накривки.

На волоське Різдво Ірна пішла в гості до родини в місто, а Шерго залишився вдома, приготувляється до руснацького Різдва.

Та добрий його сусід Коцибан прийшов до нього з просьбою, аби Шерго заховав на своєму горищі цівку, яку він, певна річ, «спудив» відкись.

Почав Коцибин сунути цівку попід стріху, а Шерго виліз на горище, та тягаючи цівку, зашпортався та впав на накривку, з-поза якої появилася капчура із гольбою, яка кілька разів скапала від хапуна, але вже тепер...

– Тепер тобі кінець! Зрадив Шерга, спускаючись з горища. – Знаєш, сусіде, що в цій гольбі? – і, не чекаючи, що скаже сусід, сам відповів: – Найліпша слив'янка на Мараморощині! Такої горілки ні сам папа римський не куштував. А ми два покуштуємо.

Посідали під хатою і почали частуватись, поки їм очі не посоловіли, а коли Ірна повернулася, гольба була сухою.

Лариса ЯКОБЧУК-БІВКА

ЯК ПРИСУДЖЕНО, ТАК СПОВНИТЬСЯ

(Бувальщина)

В краях гайналів близько Мукачева жив був один чоловік, що звали його Гайналь. Гайналь бачі! Той Гайналь був відомим у краї багачем-бояром. Мав свої пивниці, повні токайського вина, і тільки одного сина Іштвана. Приязно, з великою увагою ростили та виховували лютого сина. Після закінчення гімназії, успішно поступив та закінчив вищі студії інженера-виноградаря – мрія та вдячність родичів.

Незабаром після отримання диплому пан інженер Іштван захворів, та ніхто не знав, на яку хворобу. Та, як воно мало бути нормально, учена людина мала б піти на консультацію до лікарів, але панчук Іштван не зробив цього.

Замість того, щоб піти до лікарів, пішов порадитися із священниками або із чернецьми. Порадитись та попросити Божих слугів, аби му відгадали хворобу, та аби пробували вилікувати його. Пішов до монастиря, до одного відомого чернеця, який вислухав його і сказав:

– Панчуку! Рабе Божий! В цій чорній книзі пише таке: «Раб Божий», а тебе звуть Іштван Гайналь, «має померти молодим мужчиною. Помре, коли сповнить вісімнадцять років, від

дерева має померти!». От, рабе Божий Іштване! Так воно тут зазначено!

Прийшов строк, близилася днина повноліття Іштвана, а він, замість задоволення, замість радості, засумував, змінився і погляд, і колір його лиця. До решти замкнувся в затишній кімнаті і там очікував днину грізного вироку.

Родичі запримітили дивну поведінку сина-жартівника, веселого та говірливого парубка. Запитали його про тайну, яка гризе його душу.

– Дорогі мої родичі! Мамко та няньку, біда! Наближається біда до мене, – відповів стурбовано син.

– Яка біда, мамин сину? Що за біда? – запитала мамка.

– От, така! Така біда, щонезабаромприйдеться мені покинути вас назавсиди. Покинути та піти далеко у вічність. Коли народився, присудили судильниці, що коли сповню вісімнадцять років, то маю померти. Та не с'як-так, а від дерева. Дерево має вбити мене!

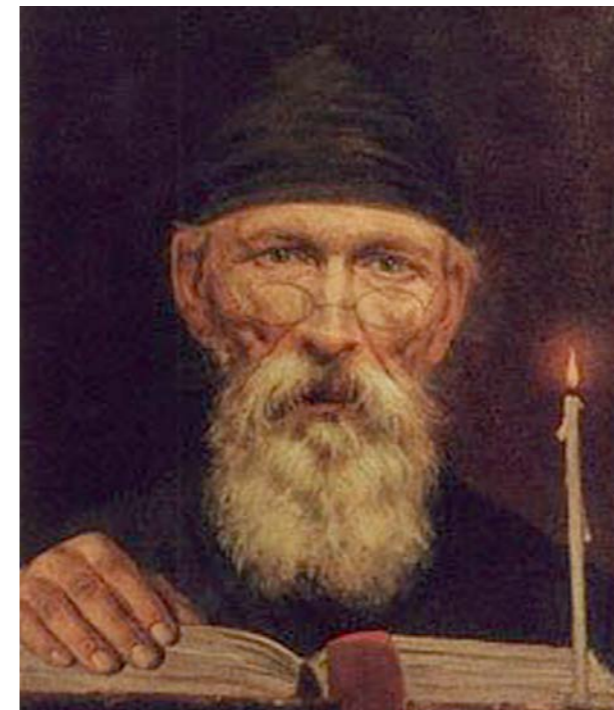
Стурбовані та переполохані родичі подалися до священства по допомогу, на пораду. І вони потрапили до того ж чернеця, у якого був і їхній син за порадою, за допомогою.

– Скажу вам правду, що пише у цій книжці: ваш син має померти, коли сповнить вісімнадцять років. Помре від дерева. Дерево має його вбити! І ніхто, окрім Бога, не може переіменити долю чоловіка! – сказав їм чернець.

Прийшли родичі додому. Прийшли, думали-міркували... До решти придумали штуkenцію, якою мали сина уберегти від погібелі, від смерті. Рішили замкнути сина в кімнаті, де сушили білизну – хай пересидить там свій день народження. Так скапає. Айбо не запримітили родичі, що над лежачим сином, під стелею, висіла рудина. Грядка, на якій була вивішана білизна. В присуджений момент раптом-блиском грядка зірвалася і впала на сина.

Копнула його в голову і той за мить віддав Богові душу.

Така вона суджена доля!

◆*◆*◆*◆*◆*◆* ІЗ НАРОДНОЇ ПІСЕННОЇ СКАРБНИЦІ ◆*◆*◆*◆*◆*◆*

Міхасла-Ларуса ТРАЙСТА

ВЕРХНЬОРІВНЯНСЬКІ СПІВАНКИ

А У МЕНЕ У ГОРОДЦЫ

А у мене у городцы
Та зацвыла слыва,
Дякую ты, рудна мамко,
Што-с ня уростыла.

Дякую ты, рудна мамко,
Што-с ня укохала,
Лыш ото ты не дякую,
Што-с уд себе дала.

Цы є-с, рудна мамко,
Та й хліба не мала,
Што ты мене, молоденьку,
Та й уд себе дала?

Було, рудна мамко,
Хліба куповаты,
Було мене, молоденьку,
Уд себе не давати.

Було, рудна мамко,
Хліба докупыты,
Було мене, молоденьку,
Уд себе не лышыты.

Цы ты, рудна мамко,
Та й грошей не мала,
Што ты мене, молоденьку,
Не дозымувала?

Хто щастя не має,
Абы са не народыв,
Абы на молоді літа
Загненьый не ходыв.

Колы са щастя ділыло,
Твердо мы са спало,
Усьом далы по відровы,
Міні не зостало.

Усьом далы по відровы,
Та й по половині,
Міні – польну гурького,
Бем усе жыття пыла.

Чого-с ня, рудна мамко,
Тогды не скорняла,
Коли са щастя ділыло,
Абе-м го й я мала?

Мене мамка породыла,
Забула скупати,
Та хоть росты, хоть не росты,
Будеш бідувати.

Мене мамка породыла,
Забула вповыты,
Та хоть росты, хоть не росты
Будеш тяжко жыты.

Та була-с, мамко, знала,
Кому-с ня кохала,
Ніч була-с не діяла,
Лыш була-с плакала.

Кобула-с ня, рудна мамко,
У купелы утопыла,
Ніж я була-м, молоденька,
На сьом світі жыла.

Та була-с ня, рудна мамко,
На Дунай поклала,
Ніж я була-м на сьом світі
Тулько бідувала.

Котра міні зозулечка
З мылої ковала,
Аби она з полоньны
Жыва са не вертала.

Аби она с' не вернула
Ані її пір'я,
Она міні, молоденькуй,
Мої літа з'їла.

Тому кукай, зозулечко,
Кому світ тыкняє,
Хто має жывот добрый,
Весело слухає.

ПУШОВ ВАСЫЛЬ, ВАСЫЛЕНЬКО

Пушов Васыль, Васыленько
У поле ораты,
Та забув сей Васыленько
Обідець узяти.

Косив, косив Васыленько
Доу сухого лому,
Узяв косу на плечі
Та пушов додому.

Пушов додомочку
Та став пуд віконце:
– Давай, жоно, вары істы,
Бо вже зыйшло сонце.

Встала Марусына
Та ймыла казаты:
– Убый собі першу жону,
Аж хоч газдувати.

Двері запыры, цівку заткай,
Кажы, што згоріла.
Поведы ей у ліс темный,
Кажы, што здуріла.

Повів ей в ліс темный,
Там ей зачав быты,
А молода, як ягода,
Ймыласа просыты:

Не жалуєш, чоловічку,
Мене, молоденьку,
Та пожалуй у колысцы
Дытынку маленьку.

Прийшов додомочку,
Сів собі на лавку:
– Діты мої, сыротята,
Я вам убыв мамку.

Подывітса на шпор,
Цы стравка готова,
У вашої мамочки
Розтята голова.

Подивітса у піч,
Цы хлібець печений,
А у вашої мамочки
Гробок замашчений.

Подывітса у городец,
Морква неполота:
Та де ота бо газдынька
Срібна та золота?

Подывітса у городец, –
Капуста са звыла,
Ба де ота газдынька,
Што ей туй садыла?

Дам ты, Марусыно,
Мальовану скрыню,
Та іды мы та прыведы
Вінчану газдыню.

А хоть даш ми, муй мыленький,
Мальовану скрыню,
Та вже я ты не прыведу
Вінчану газдыню.

Дам ты, Марусыно,
Ріпы одну яму,
Йды мы та прыведы
Моїм дітьом маму.

Та хоть даш ми, муй мыленький,
Ріпы одну яму,
Та вже я ты не прыведу
Твоім дітьом маму.

Дам ты, Марусыно,
Ай тысовый столець,
Та там без са ізоперла,
Де сьуй воді koniec.

Та хоть даш ми, муй мыленький,
Та й тысовый столець,
Та я там са не ізопру,
Де сьуй воді koniec.

Записано 29.07.2011 р.
від Ністор Одоті, 65 р.

ТА Й НЕДАВНО, ПАНЕ БРАТЕ

Українська народна пісня

Стримано

Та й не- дав- но, па- не бра- те, Став я про- пи- ва-
4 ва- ти, Взє- ли жи- ди та- кі бич- ки,
7 Мож бу- ло впрі- га- ти.

Та й недавно, пане брате,
Став я пропивати,
Взели жиди такі бички,
Мож було впрігати.

Ой пішов я до корчмини,
Див'юси за стінку:
Сидє моїх пару бичків,
Шо дав за горівку.

Попросив ще горівочки
Та й плету ногами,
Та й буду ся підпирати
Носом та зубами.

Ой прийшов я додомочку,
Лиш ввійшов у хату,
Жінка сварит, діти плачут:
– Дай нам хліба, тату!

Я до жінки та й до дітей
Ніц не промовляю,
Лиш си суну до лужечка
Та й спати лігаю.

Ой устаю я раненько
Та й вижу, шо біда,
Та й пішов я до сусіди
Позичети хліба.

Сусід мені вповідає
Шо й він має діти.
– Було на хліб зароб'єти,
Не в корчмі сидіти.

Ой ввійшов я від сусіди,
Забув жінку й діти,
Та й пішов я до корчмини,
Там де звик сидіти.

Ой прийшов я до корчмини
Та й став, та й думаю:
П'яниченьки п'ют горівку,
Мене обминают.

Ой сів же я koniecь стола
Та й переплів ногу,
П'яниченьки п'ют горівку,
Я не йду додому.

Подає Іван КІДЕЩУК

Дітячі сторінки

Дорогі школярі! Вітаємо вас із початком навчального року.
Щасливої вам дороги у чарівну країну знань!

Сергій ГОРДІЄНКО

З ПОЧАТКОМ НОВОГО НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Зазирнуло ранком сонце
До школяриків в віконце,
У дзвіночок калатало,
Промінцями лоскотало:

– Прокидайтесь, не баріться,
Не пустуйте, гарно вчіться!
Дітвора відповідає,
Що всі букви уже знає

І випише слова,
І рахує два по два!
– Тож сідай до нас за парту,
Бо розумним бути варто!

Микола СИНГАЇВСЬКИЙ ОСІННІ ДАРУНКИ

Наталочка-школярочка
Вже ростом немала.
Вона цієї осені
У перший клас пішла.
В дарунок першокласниці
Щасливий день приніс
І яблука-антонівки,
І мідний цвіт беріз.
Навкруг сади пишались
У зелені, в красі.
Школярка дарувала
Свої гостинці всім.
Вона ішла веселою
По росяній землі.
І з нею привіталися
Курлики- журавлі.
До неї посміхалися
Дорослі й школярі.
Вона ж про них читала
В своєму букварі.
Про їхню дружбу щирю,
Про школу, рідний дім
Школярочка напише
У зошиті своїм.

ЗАГАДКИ

* * *

З ним подружить кожен з вас,
Як піде у перший клас.
Бо хоч завжди він мовчить,
Та читати вас навчить!

(вєаьлґ)

* * *

Коли хочеш ти читати,
То мене повинен знати.
А коли мене не знаєш,
То нічого не вгадаєш.

(буква)

* * *

Букви всі від А до Я, –
Як одна міцна сім'я.
Варто всіх у цій родині
Знати грамотній дитині.

(абєта)

* * *

Всім про все вона розкаже
І малюочки покаже.
Усіх розуму навчить,
Хоч сама завжди мовчить.

(кнґа)

* * *

На базарі їх не купиш,
На дорозі не знайдеш,
І не зважиш на терезах,
І ціни не підбереш.

На уроках, в книжці, в школі
Почерпнеш ти їх доволі.
І назавжди у житті
Стануть друзями тобі.

(вннєнґ)

Дітячі сторінки

Іван АНДРУСЯК

Казочка ПРО ЗАЙЧИКОВУ ЗНАХІДКУ

Жив собі Зайчик-вухань. Жив, як усі зайці, – аж навіть літати...
раптом надібав зернятка оці...

З базару якось він біг через ліс, велику морквину
у торбі ніс і подумки нею вже ласував, аж раптом...
спіткнувся і мало не впав.

– Ото вже роззява! – наш Зайчик шепоче.

Та бачить – на стежці лежить мішечок. А в тому
мішечку – зерняток зо двісті, таких маленьких, що
шкода й з'їсти. Узав його Зайчик собі в торбину.
Подумав: «Завтра у зупку вкину. Може, якась це
заморська приправа, тож зупка в мене вийде на
славу»

Та спробував вдома кілька на зуб і вирішив: «Це
не годиться в суп! Гірчить у роті, ще й аромату від
цього нібито й небагато. Не варто ними псувати
страву. Краще я посаджу їх – цікаво...

А був наш Зайчик, варто сказати, трішечки,
знає, лінкуватий. На грядці в нього все більше
пусто – легше купити моркву й капусту, аніж лопатою
лапки трудити і спинку гнути, й воду носити...

А тут його раптом як підмінили, мов додалося в
Зайчика сили. Грядку копає хвацько, на славу! Що
за зернятка – дуже цікаво...

Іде Лисичка й хитро жартує:

– Уже базарчик тебе не рятує? Матимеш власну
моркву й капусту. Дуже смачненькі зайчики тлусті...
Зайчик від неї сховався до хати. Каже:

– Не зможеш мене наздогнати. Лапки у мене
прудкі – не загину. Сію на грядці заморську рослину.
– Каже: – Достатньо її скуштувати – і зайчики
зможуть навіть літати!

Вовчик іде і сміється:

– Зайчиську! Вже по капусту
бігать неблизько? Вже тебе ніжки
далеко не носять? Буде вовчатам
страва хороша...

Зайчик й від нього шмигнув до
хати:

– Будуть вовчата лапу смоктати!
Ой, не діждешся – так просто не
згину. Я сію на грядці заморську
рослину. Досить листочок її
скуштувати – і зайчики зможуть

Зайчик забув свої лінощі й пустоці. Грядки заклав
і морквяні, й капустаєні. Тільки ж була особливо
красива та, де зростала заморська рослина.

Зайчик її поливав усе літо, й під осінь на грядці
виросли... квіти!

Всього лише квіти...

Подумаєш – свято! У лузі такого добра багато.
Стільки трудитись, і в нагороду – всього лише квіти,
жодного плоду...

Іде Лисичка:

– Певно, Зайчиську, ти по насіння бігав не-
близько. І праці до цього доклав багато. Можна й
завити – не те що літати...

Вовчик єхидно:

– Зайчику милий, а покажи-но, де твої крила?

Зайчик їм каже:

– Смійтесь, хоч лусніть! Ви сподівались, що буду
я тлустий, бігать не зможу. Відійду від хати – і вам
буде легко мене ввіймати. Працею ж я тренувався
все літо! Бігаю так, що не треба й летіти. А щодо
квітів... На те й краса є: помилувався – й душа аж
літає.

Літо минуло. Ось уже й осінь. Ось уже й школа,
як кажуть, на носі.

Виглянув Зайчик якось із хати, бачить – до
нього йдуть лисенята. Йдуть і несуть по великій
морквиці.

– Це тобі, – кажуть, – від мами гостинці. Квітів
букетик мама просила. В тебе, казала,
дуже красиві.

Дивиться Зайчик – ось і
вовчата. Кажуть:

– До тебе послав нас тато. Він
передав ось кілька капустин. Квітів
букетик просить один, хоч би й найменший,
хоч небагато. Завтра нам вперше до школи,
на свято...

Зайчик радіє.

Раді і діти.

Навіть вовчиськам потрібні
квіти!

СМІЙТЕСЬ НА ЗДОРОВ'Я!

Михайло ТРАЙСТА

МАРАМОРОСЬКІ БУВАЛЬЩИНИ

БІНОКЛЬ, ЛІСНИК ТА ВУЙКО ФЕРІЩАК

(Гумореска)

– Ну, Микито... Най Бог дасть щастя твоїй звиї, бо велику нарку ми учинила! – радісно пробубнів вуйко Феріщак, а потім передумано додав: – Учинила була вона фраса великого, бо якби не мав бінокля, то хто би боявся мене? Ніхто!.. Ані шпента би не боялися. Вуйко Феріщак – великий гуно!.. А так, ану лиш дивися скільки туй пінязів! – витяг вуйко гроші з кишени. – А ягер хіба чого до себе запросив?.. Бо, ні тому юпетникові не стоять добре очі в голові, зиркає на бабню, як цап на капусту. Всі бояться мого бінокля, та най бояться, Богородиця їм тота з курвашами! Ха-ха-ха!.. Сімсто уд попа, сімсто уд бирова, ото уже тисячу чотириста, а ще як дасть сім ягер, ото уже дві й сто... Ого-го, та тільки не заробляє оден мінер¹ за місяць, а я їх за одну нуч... та й ото нічо не видів, так би виділа мене бола, як видів я цих галангову у Микитиної фофні.

До будинку лісничої бригади вуйко забіг, наче б до свого дому, бо добре знав чого потребує від нього лісник Пейтер.

«А што би було, як би із сего песиголовця злупив тисячу?» – майнуло вуйкові крізь голову, та скоро відкинув таку думку. «Та чорт з ним! Не з'їм собі оменію² за тристо. Брав уд усьох по сім, та й уд него тільки возьму...»

– Слава Ісусу Христу! – вколинився вуйко лісникові з гусарськими вусами, який сидів на військовому ліжку і чистив рушницю.

Лісник глипнув на вуйка, як середина на п'ятницю, його погляд ніби то говорив: «Мой, ти не вмієш постукати у двері?..», і коротко буркнув:

– Сла' навіки!.. – після чого замовчав.

Вуйко Феріщак, як побачив, що той мовчить, як камінь на Кадасові, кашлянув у кулак, витер піт з чола, поправив бінокль на шиї і почав «торг».

– Я знаю, пане Пейтер, чого ви мене...

– Фі-фіу-у-у, ану дивись!.. – насмішковано свиснув лісник.

– Йо-о-о!.. – відповів вуйко. – Все єм видів круз бінокль!..

Лісник продовжував чистити рушницю, і після довгої мовчанки запитав:

– Кажеш, все видів?!..

– Йо, все! – запевнив його вуйко.

– І тоді чого не вигнав їх?.. Цицку ти материну з пердюгом!.. Чого не вигнав їх, га?!.. – заревів на вуйка.

– К-к-ко-го? – ледь промовив переляканий вуйко.

– К-к-ко-го? – поглумився йому лісник. – Пупу римського! Кози чого не вигнав?..

– З-з-зві-д-д-дки?

– Звідки-звідки?! Старий дурню! З плантатії!..

– Я д-д-думав, що ви мене кличете...

– Не молоти мені тут всяких дурниць, Феріщаку! Бо тя вкину у темницю! Вмісто того, аби-с сокотив кози, вилуплюєш очі круз бінокль за бабськими сраками, чорт би тя спаздерив ізо всім із біноклем, бо ми' погризли кози чотирнадцять смерічок, мало ня ізів анджінір, але і тобі гримнув аменду, абез тямив! Аж не заплатиш, то удсидиш!

– К-к-кулько ми дав?..

– Тисячу чотиристо, по стотці за смерічку!

СМІЙТЕСЬ НА ЗДОРОВ'Я!

Цікаві бувальщини античності

У війську Олександра Македонського (356-323 до н.е.) був воїн на ім'я Олександр. Під час битв він завжди намагався втекти. Македонський помітив це і сказав йому:

– Прошу тебе: або перебори своє боягузтво, або зміни ім'я.

Звичай голити бороду вперше запровадив Олександр Македонський. Під час рукопашного бою вороги хапали його солдатів за бороди, через це Олександр наказав усім воїнам голитися.

У 76 році до н. е. поблизу острова Формакос римська дирема-корабель була несподівано атакована піратами. Вони не милували нікого. Римських солдатів і матросів зв'язували спина до спина й кидали в море. Але одного римлянина вони вирішили залишити живим.

Загорнувшись у пурпурову тогу, худорлявий, високий на зріст молодик, не звертаючи уваги ні на войовничі крики піратів, ні на розпачливі зойки супутників, читав якусь книгу.

«Двадцять талантів золота», – дивлячись прямо у вічі полоненому, гаркнув ватажок піратів, називаючи нечувану велику суму викупу.

Молодик повільно відірвав погляд і, підвівши голову, гордовито й зневажливо відповів: «Коли б ти добре знав свою справу, ти зажадав би п'ятдесят». Це був Юлій Цезар (100-44 до н. е.), 24-річний римський аристократ, що встиг уже завоювати репутацію досвідченого політика й відважного воїна.

Поки його рідні й друзі в Римі збирали гроші, Цезар жив серед піратів. За цей час він не виявляв найменшого страху. Молодий аристократ пообіцяв піратам при першій же нагоді скарати їх на горло.

Цезар дотримав свого слова. Коли прибув викуп, він не поїхав, як збирався, до вчителя риторики, а вирушив до малоазійського міста Мілета, де швидко спорядив кілька бойових кораблів.

Очевидно, ще перебуваючи в полоні, Цезар зумів вистежити таємні бази морських розбійників, його кораблі наздогнали піратів і відрізали їм шлях відступу.

Відомого поета Франческа Петрарку (1304-1374) запитали, чому він не одружиться з Лаурою, якій присвятив уже чимало ніжних пісень.

– Де ж я тоді братиму матеріал для своїх пісень? – відповів поет.

Захищаючи рідне місто Сіракузи від нападу римлян, великий фізик і математик Архімед (287-212 до н.е.) так налякав ворогів своїми небаченими машинами, що варто було після цього над стінами показати звичайний дрючок або мотузку, як римляни розбігалися з криком:

– Архімед знову направляє на нас якусь машину!

Великий італійський поет Данте Аліг'єрі (1265-1321) у скрутних для його долі обставинах, що постали 1302 р., покинув Флоренцію і втік до Верони, де був прийнятий при дворі князя. Той більше шанував свого блазня, ніж поета. Коли Данте сказали про це, він відповів:

– Кожний більше любить подібного до себе.

Підготував Іван РЕБОШАПКА

*«Літо бабине, бабине літо...
Серце чує осінні путі...
Хтось заплутав зажурені віти
в павутиння нитки золоті...»*

Володимир СОСЮРА

